

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispytatio IV. De obligatione & prohibitione celebrandi, quoad
substantiam, & quoad circumstantias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

quam conueniunt communiter Doctores, non prodesse illis ad id; & merito: quia non est credendum, Christum instituisse Sacrificium Missæ ad remittendam pœnam ex opere operato ei, qui nequit satisfacere pro illa; qui autem est in statu peccati mortalis, nequit pro pœna aliqua satisfacere.

Ad remissionem ergo dictæ pœnæ temporalis faciendam medio Sacrificio Missæ, necessaria est sanctitas & gratia, saltem tamquam forma, in eo pro quo offertur, & ei cui applicatur; & præter eam non est necessaria aliqua dispositio. In quo etiam conueniunt communiter Doctores: quia ex nullo fundamento deducitur necessitas huius alius dispositionis, in quo Sacrificium Missæ conuenit cum Sacramentis viuorum.

Secundò est difficultas, An quò maior fuerit sanctitas & gratia in eo pro quo offertur Sacrificium Missæ, effectus remissionis dictæ pœnæ sit maior.

Circa quam absque controuersia est inter Doctores, Sacrificium Missæ nullum operari effectum, adhuc remissionis dictæ pœnæ iuxta mensuram sanctitatis & gratiæ, quia sanctitas potius est remotio impedimenti, vel forma reddens capacitatem ex institutione Christi, requisitam ad remissionem dictæ pœnæ, faciendam medio Sacrificio Missæ, quam dispositio ad illam, vel ad alios effectus; quia sanctitas nullum ordinem nec proportionem importat ad effectus illius, dispositio autem ordinem aliquem aut proportionem importat ad effectum ad quem est dispositio, ut calor ad ignem, & frigus ad aquam.

Dispositio ergo, iuxta cuius mensuram Sacrificium Missæ operatur, & maiorem producit effectum (etiam remissionis pœnæ, quem absque fundamento excipit Aegidius num. 171.) est deuotio illius pro quo offertur, præsens, aut præterita, &

non quæcumque, sed illa quam habet aut habuit erga ipsum Sacrificium Missæ per modum cooperationis ad illud, nempe, vel sacrificanti ministrando, vel ad eius sustentationem adiuuando, vel illud sua assistentia approbando, vel illud petendo, vel aliter ad illud inducendo.

Et in primis, quòd Sacrificium Missæ operetur etiam remissionem pœnæ iuxta mensuram deuotionis erga ipsum, est maximè rationi consentaneum, quia Sacrificium Missæ operatur instar Sacramenti etiam remissionem pœnæ; Sacramenta autem operantur iuxta mensuram deuotionis erga ipsa, & cooperationis recipientium illa. Quòd verò non operetur iuxta mensuram deuotionis, quæ non sit erga ipsum, conijcitur ex eo, quòd quæcumque alia videtur impertinens ad effectus ipsius Sacrificij.

Obseruandum est Primò, ut contra Nauarrum & Henriquez optimè aduertunt Suarez disp. 79. sect. 1. Vasquez d. 231. n. 51. & Bonacina q. vlt. punct. 5. Sacrificium Missæ applicatum homini in statu peccati mortalis existenti, ob quod tunc non operatur in eo remissionem pœnæ temporalis, postea non operari illam recedente fictione, seu peccato mortali, in quo erat tempore applicationis, quia id (quod nec conuenit Sacramento Eucharistiæ) nullo fundamento potest attribui Sacrificio Missæ.

Obseruandum est Secundò, fructum Sacrificij Missæ applicati homini existenti in gratia, & nullo habenti reatum pœnæ (ob quod pro tunc non prodest illi ad remissionem pœnæ) non posse à celebrante referuari pro tempore futuro, in quo fiat reus pœnæ, quia ad id (quod neque conuenit Sacramentis) tribuendum Sacrificio, nullum habemus firmum fundamentum.

DISPUTATIO IV.

De obligatione & prohibitionem celebrandi, quoad substantiam, & quoad circumstantias.

DIFFICULTAS I.

Virum omnes Sacerdotes teneantur aliquando celebrare.

Bonavent.
Alexand.
Caietanus.

Pius V.
Gabriel.
Victoria.
Puteanus.

Suarez.
Azor.
Henriquez.

Sorus.
Paludanus.
Siluester.

BONAVENTURA in 4. dist. 12. & 13. p. 2. art. 2. quæst. 1. Alexander in 4. q. 51. memb. 2. & Caietanus quæst. 82. art. 10. qui iussu Pij V. extinctus fuit in Romana impressione. Gabriel lect. 87. lit. V. Victoria num. 94. & Puteanus q. 83. art. 2. docent, Sacerdotes, quamuis non impeditos, numquam celebrantes, secluso scandalo & contemptu, non peccare mortaliter: quod probabile censent Suarez d. 80. sect. 1. Azor lib. 10. cap. 24. & Henriquez, quia id nullo Iure, nec naturali, nec diuino, nec humano præcipitur. Et ob hanc rationem ex Auctortibus huius sententiæ sunt, qui dicant nullo modo peccare.

Sorus verò in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 10. Paludanus q. 2. art. 1. Siluester v. Missa 1. quæst. 7.

Nauarrus c. 25. num. 88. Vasquez d. 232. Valentia disp. 6. quæst. 10. punct. 3. Antoninus 3. par. tit. 13. c. 16. Toletus lib. 2. c. 3. Aegidius quæst. 83. art. 2. dub. 1. Laymannus c. 3. & plures alij docent, Sacerdotes non impeditos teneri sub mortali aliquando celebrare, & merito: quia ex vna parte Sacerdotes tenentur præcepto diuino Christi ad celebrandum, ut significat Tridentinum sess. 22. cap. 1. Trident. dum ait, Christum illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*; Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus, ut offerant præcepisse; & ex altera parte præceptum istud celebrandi est de re graui & notabili, nõ minùs quam præceptum audiendi Missam, & quàm præceptum comunicandi in Paschate laicis impositum: ergo non minùs peccant mortaliter Sacerdotes, qui nunquam celebrant, quàm qui in Paschate non communicant, & quàm qui in die festo non audiunt Missam. Accedit, quòd Pius V. iussit expungi illam partem Caietani in dictum articulum 10. in qua continebatur, id non esse peccatum mortale.

Supereft

Supereft tamen difficultas, Quoties & quando Sacerdotes ratione Sacerdotij teneantur celebrare. Siluefter & Antoninus referunt, quosdam Iurisperitos dixisse, Sacerdotes teneri quotidie celebrare: id tamen ipsi & Doctores communiter rejiciunt, quia dicitur absque fundamento.

S. Thomas q. 83. art. 2. (cui consentiunt Gabriel, Siluefter & Antoninus) docet, illos teneri in principis Festiuitatibus anni.

Nauarrus. Nauarrus docet, illos teneri in illis diebus, in quibus laici Religiosorum communicare consueverunt.

Paludanus ubi supra, & Maior in 4. dist. 12. q. 5. docent, illos teneri in Natiuitate Domini, in Resurrectione, in Pentecoste, in Assumptione Virginis, & in festo Omnium Sanctorum.

Sotus. Sotus verò, Vasquez, Azor, Henriquez, Tolemus, & plures alij docent, & merito, Sacerdotes ratione Sacerdotij in nullo determinato die teneri ad celebrandum; nihilominus in quolibet anno teneri saltem ter celebrare.

Et in primis, in nullo die determinato teneri ad celebrandum, constat, quia nec præcepto diuino, quo celebrare tenentur, nec alio præcepto determinatur dies quo teneantur. Quod verò saltem ter teneantur, probatur, quia cum numerus vicium celebrandi non sit expressè definitus præcepto Christi, ut patet, nec præcepto aliquo humano, quia nullibi habetur, nec in cap. Dolentes. de Celebratione Missarum, nec in Tridentino sess. 23. c. 14. de Reformatione, nec alibi, ac proinde arbitrio viri prudentis definiendus sit, Doctoribus præsertim Theologis, qui in hac materia prudentes sunt, attempto eo quod præcipitur, & sine præcepti, vilius est dictum præceptum saltem ter obligare, & eum numerum esse minimū qui sufficit ut ei præcepto satisfiat, idē id sentiendum est.

Nihilominus Parochus absque dubio tenetur per se, aut per alterum in diebus festiuis celebrare, ut populus Missam audiat, ut patet ex munere Parochi; in quo Doctores conueniunt. Addunt Sotus & Vasquez contra alios, teneri quotidie, si sint Parochiani, qui ex deuotione Missam audire velint, & non immerito: quia ipsis rationabiliter petentibus tenetur pastum reddere. Nihilominus vno aut altero die docere, non erit mortale. Et insuper prædicti & alij eandem obligationem quotidie celebrandi attribuant Ecclesijs Cathedralibus & Collegialibus, imò & Conuentibus Religiosorum. Attendendum tamen est ad consuetudines & fundationes Ecclesiarum & Conuentuum Religiosorum, & iuxta eas iudicandum est, an ad id teneantur, & an in aliquibus diebus teneantur plures Missas celebrare.

Et Capellanus ex iustitia tenetur toties per se aut per alterum celebrare, quoties fundatio Capellaniæ exigat, etiam si exigat quotidie celebrare, nisi consuetudo aliqua Capellano obligato ad celebrandum quotidie faueat, quia ob humanam fragilitatem in aliquibus Ecclesijs, Capellani quotidie celebrare obligatis, cōceditur in qualibet hebdomada vnus dies vacationis. Quod si Capellanus infirmitate aut alio impedimento non voluntario impeditus existat, non tenetur Missas pro paruo tempore, nempe pro vno mense omittas, compensare, ut aduertunt Petrus Nauarra lib. 2. de Reilit. c. 2. n. 210. & Laymannus c. 7. (nisi constitutio aliqua, aut nota consuetudo id non permittat) quia id potest de mente fundatoris prudentissimè præsumi.

Nauarra. Layman.

DIFFICULTAS II.

Quibus diebus licitum sit Sacerdotibus celebrare.

Primum est difficultas, An sit licitum in Feria quinta maioris Hebdomadæ.

Circa quam conueniunt Doctores contra Francolinum lib. de Horis Canonicis c. 30. licitum esse, non solum Præpositis Ecclesiarum, sed etiam quibuscumque alijs Sacerdotibus, Missam, etiam priuatim, celebrare in dicta Feria quinta, sicut in alijs diebus per annum, quia id nullo iure prohibitum est Sacerdotibus: quia non iure aliquo scripto, quia nullibi extat; nec iure aliquo consuetudine introducto, quia quamuis fuerit consuetudo in Ecclesia non celebrandi (sed ad summum communicandi) non tamen quasi ex obligatione, sed tantum ex deuotione, ut sic Sacerdotes imitentur Apostolos, qui de manu Christi communicarunt; aut si fuit quasi ex obligatione, & vim legis obtinuit, iam tamen contrario vsu, qui iam diu viguit, abrogata est.

Obseruat autem Vasquez, in ea Feria quinta tantum esse licitum celebrare antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur Corpus Christi, quia statim post id incipit Officium Parasceues, quia statim dicuntur Vesperæ Parasceues, in Parasceue autem, ut statim dicemus, nequit Missa celebrari.

Secundò est difficultas, An id sit licitum in feria sexta maioris Hebdomadæ. Conueniunt Doctores, cuiusque Sacerdoti prohibitum & illicitum esse in hac Feria sexta celebrare; prohibitum autem hæc introducta est consuetudine Ecclesiarum, in qua nulli Sacerdoti permixtum fuit Missam celebrare, sed vni soli (sub distinctione tamen, hæc vel illi) ex præsanctificationis (id est ex consecrationis) sub specie tantum panis communicare. Quam consuetudinem nobis expressit Innocentius I. in Epistola ad Decentium, c. 4. & refertur in can. Sabbatæ, de Consecratione, dist. 3. dum ait, traditionem Ecclesiæ habere, in isto biduo (id est in Feria sexta, & in Sabbato sancto) Sacramenta penitus non celebrari (id est non consecrari); & idē in Feria quinta Sacerdos in Missa solemni consecrat duas hostias panis, ex quibus vnā in ea Missa ipse consumit, & alteram referuat; non in memoriam sepulture Christi, sed ut eam in Feria sexta sumat, & eam absque sanguine sumit.

Obseruat Vasquez, quod si in Feria sexta contingat festum obseruandum, populus teneatur interesse non passioni, nec omnibus post passionem recitatis, sed Officio, quod, extracto Sacramento Eucharistiæ, & in altari posito, celebratur à Sacerdote, quia hoc Officium loco Missæ habeatur: nihilominus obligatio hæc absque fundamento introducit, cum Officium istud non sit Missa, ex defectu consecrationis. In hoc sensu Congregatio, dum die 19. Februarij anni 1622. declarauit, quod si in Parasceue incidat Festum Annuntiationis, non teneantur fideles ad audiendam Missam.

Sed quares, An in dicta Feria sexta licitum sit fidelibus communicare. Francolinus n. 12. negat, quia id indicant Innocentius ubi supra, dum ait, in ea die Sacramenta nullatenus celebrari; & Missile Romanum illis verbis: *Hodie* (id est Feria quinta) Sacerdos

Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reservat etiam aliquas particulas consecratus, si opus fuerit pro infirmis. Ergo solum infirmis licet in ea Feria sexta communicare.

Durandus. Durandus verò in Rationali divinarum, ca. 75. n. 11. Vaquez disp. 232. Suarez disp. 80. Laymannus cap. 4. & Adamus quæst. 10. dub. 4. affirmant, & merito, quia id nullo iure prohibitum est: quia non scripto, quia Innocentius in dicto testimonio tantum loquitur de celebratione, non de Communionem; & Missale Romanum, dum ordinat, ut referretur Eucharistia pro infirmis, non prohibet quòd referretur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantum infirmis; sed id ordinat & præcepit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis: nec id prohibitum est iure consuetudine introducto, quia etiam si regulariter ea die fideles non communicent, id tamen non omittitur regulariter, quasi necessarium sit ea die non communicare, sed quia est congruens, quia est dies maximi mœoris.

Tertium est difficultas, An sit licitum omnibus Sacerdotibus in Sabbato sancto celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Supponimus, antiquitus etiam fuisse prohibitum in Sabbato sancto celebrare, sicut in Parasceue, ut cõstat ex adducto testimonio Innocentij: nihilominus postea tempore procedente Missa solemnis, quæ inchoante die Dominica post mediam noctem celebrari solebat, iam dispensatione retracta est ad Sabbatum, ut in eius manẽ celebraretur.

Hoc supposito, difficultas est, An etiam liceat indiscriminatim omnibus Sacerdotibus priuatim celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Nauarrus. Nauarrus in Summa, cap. 25. n. 88. Francolinus cap. 30. n. 8. & 9. Vaquez disp. 232. & Henriquez lib. 9. c. 24. docent, id non esse licitum, quia iuri antiquo, saltem consuetudine introducto ab Innocentio declarato non celebrandi in Sabbato, derogatum est pro vno tantum Sacerdote solemniter celebrante, non pro alijs. Accedit, quòd in Vigilia Pentecostes pro Missa solemni nullus Introitus assignatur, quia in ea plures Prophetiæ præmittuntur; pro Missa verò priuata, in qua Prophetiæ non præmittuntur, assignatur proprius Introitus: at in Sabbato sancto, in qua nullæ Prophetiæ præmitti debent, nullus Introitus assignatur, ergo signum est, Ecclesiam nolle quòd in ea die Missa aliqua priuata celebraretur, sed tantum solemnis.

Sotus. Sotus verò in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. Rodriguez in Summa, c. 247. conc. 3. Gutierrez in quæst. Canonis art. 36. Ioannes Scortia lib. 2. ca. 6. Suarez disp. 80. sect. 2. Egidius art. 2. du. 2. & Laymannus cap. 4. docent, id esse licitum (dum cautè & absque scandalo fiat) & merito: quia antiqua prohibitio non celebrandi in ea die generaliter pro omni Missa, & pro omnibus Sacerdotibus, iam cessauit ex duplici titulo, tum quia finis & ratio illius prohibitionis cessauit, non tantum in casu particulari, sed etiam generaliter in omnibus casibus, quia scilicet iam Ecclesia celebratione Missæ solemnis à manẽ Sabbati, non repræsentat requiem Christi in sepulchro; & ex tunc rejicit mœorem, ob quod antiquitus fuit prohibitum biduo illo celebrare; tum etiam, quia consuetudine, qua viri pij

& docti celebrare solent, etiã ante Missam solemnem, omnino abrogata est, quia non est adeò rara & occulta, ut non sciatur à Romano Pontifice, & tamen tacet, quo eam approbare videtur; ex quo constat ad fundamentum aduersariorum. Quòd autem pro Missa priuata in ea die non sit assignatus ab Ecclesia peculiaris Introitus, non fauet aduersarijs: quia si non est assignatus, non est quia in ea die Missa priuata non sit facta licita, sed quia non est facta licita licentiã expressã Ecclesiæ, sicut licita est in Vigilia Pentecostes; sed tantum licentiã tacitã modo supradicto, & idèò assignatus est Introitus pro Missa priuata in Vigilia Pentecostes, & non pro Missa priuata in Sabbato sancto. Qui autem voluerit Missam in Sabbato sancto celebrare, & ante solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut votiuam aliquam celebrare.

DIFFICULTAS III.

Vtrum licitum sit eidem Sacerdoti in eadem die plures Missas celebrare.

Supponimus, generaliter prohibitum esse eidem Sacerdoti plures Missas in eadem die celebrare, non iure diuino politico, nec diuino naturali ordo ex natura Sacrificij, aut Sacerdotij, ut patet; sed tantum iure Ecclesiastico, lato ab Innocentio III. in cap. *Consuluit* 3. & ab Honorio III. in cap. *Referente* 12. de Celebratione Missarum: ab hac tamen generali prohibitionem excipiuntur ab Innocentio III. in dicto c. dies Natiuitatis, Domini, & casus necessitatis, his verbis: *Excepto die Natiuitatis Dominice (nisi causa necessitatis suadeat) sufficit Sacerdoti semel in die tantum Missam solemmodo celebrare.* Et quia Innocentius III. non explicat, quanam necessitas requisita sit ad hoc, quòd idem Sacerdos possit plures in eadem die celebrare, idèò Doctores assignant varios casus necessitatis, in quibus id possit fieri: supponunt tamen, in eis non posse celebrari secundum ab eo, qui lotionem, aut alio modo, ieiunium post primam fregit.

Primus ergo casus necessitatis, in quo Sacerdos ieiunus potest plures celebrare, qui est in vsu, & à Doctores communiter recipitur, est, quando habet duas Parochias in diuersis oppidis, & ob paupertatem nequit in alio habere coadiutorem, ut vnusquisque populus habeat in sua Parochia Missam quam in ea potest iure petere. Quod Suarez disput. 80. sect. 3. etiam extendit ad diem non festum, quando in oppidis est sufficiens multitudo; & addit, Sacerdotem posse eadem proportionem tres Missas celebrare, si in tribus oppidis habeat tres Parochias, quia in iure non determinatur pluralitas Missarum.

Secundus casus necessitatis, qui communiter assignatur, est, quando pro viatico infirmi necessarium est iterum celebrare. Ita Paludanus, Siluester, Antoninus, Tabiena, Angelus, Nauarrus, Toletus, Henriquez & Egidius q. 83. art. 2. dub. 3.

Vaquez verò disp. 232. n. 50. dictam necessitatem insufficientem iudicat ad id, & non absque ratione; quia maioris momenti videtur obseruare prohibitionem non celebrandi pluries, ut recepta est (sicut & seruare legem ieiunij ante Communionem) quam ægroto viaticum conferre. Poterit tamen

tamen Sacerdos, vt Henriquez aduertit, si ante sumptionem Hostiæ moneatur de necessitate agroti, ei particulam Hostiæ feruare.

Tertius casus necessitatis, qui communiter assignatur, in quo Sacerdos possit pluries celebrare, est, quando post Missam dictā, & nondum sumptam lotionē, superueniunt plures peregrini, aut aliquis Episcopus, aut aliquis magnus vir, vt possint Missam audire, præsertim in diebus festis. Ita Siluester, Antoninus, Nauarrus, Henriquez & Valentia.

Siluester.
Antonin.
Nauarrus.
Henriq.
Valentia.
Vasquez.
Ægidius.

Vasquez verò & Ægidius dictam necessitatem insufficientem iudicant ad id, & merito: quia quod prædicti Missam audiant, etiam in diebus festis, non est tanti momēti, quanti obseruatio dictæ prohibitionis, vt recepta est; & ob eandem rationem non est celebranda secunda Missa pro nuptijs, nec pro sepeliendo defuncto Missam celebrando, & multo minus pro satisfaciendo petitioni Parochiani petentis Missam pro defuncto, vt contra Paludanum & Antoninum docent Vasquez & Ægidius.

Paludan.
Antonin.
Vasquez.
Ægidius.

Plures alij casus necessitatis assignari solent, in quibus Missa possit à Sacerdote ieiuno iterari; nihilominus in eis non est iteranda, nec in alijs casibus necessitatis, quamuis vrgentis, nisi in solo primo, vt cōtra non paucos docet Vasquez, quia sola necessitas primi casus suadet vt fiat contra dictam prohibitionem, & iste solus est nunc in vsu: & ad eam necessitatem reducitur, vt possit à Sacerdote Missa iterari, raritas magna Sacerdotū, qualis est in Anglia, vt docent Nauarrus, Henriquez, Azor, & Rodriguez; & ad eandem necessitatē reducunt nonnulli, vt possit à Sacerdote Parocho Missa iterari, numerositas magna populi, quem templum nequit capere, & non sit alius, nec haberi possit ob paupertatē Parochi, à quo illi quos non capit templum, possint Missam audire. Hanc tamen necessitatem insufficientem iudicamus ad id, imò eam non esse necessitatem simpliciter, quia, vt dicemus Disp. v. Diff. i. existentes extra templum, quamuis non videntes nec audientes Sacerdotem celebrantem, possunt satisfacere præcepto audiēdi Missam.

Nauarrus.
Henriq.
Azor.
Rodriguez.

DIFFICULTAS IV.

A qua hora diei possit Missa inchoari.

Conueniunt Doctores, non esse licitum, Missam ante auroram incipere, bene tamen aurora inchoante; quod consuetudine introductum est, & iam habetur in Missali Romano, titulo De Missa celebranda. Et id supponunt priuilegia Religiosis concessa, celebrandi vna hora ante diem. Vnde Decretum Telephori Papæ, relatum can. *Nocte sancta*, de Consecratione dist. i. vbi dicitur, nocte sancta Natiuitatis excepta, in reliquis temporibus Missas non esse celebrandas ante horam diei tertiam, iam est saltem consuetudine reuocatum, etiam quoad Missas solemnes.

Teleph.

Circa conclusionem traditam obseruandum est, per auroram intelligi nō ortum Solis, sed initium crepusculi diei, seu primam lucis irradiationem. Et quamuis crepusculum non semper sit æquale, quia tamen vt plurimum incipit vna hora & quinta parte ante ortum Solis, idē, vt optimē Vasquez, pro regula morali haberi potest ad celebrandum: & quia ad celebrandum non est neces-

Vasquez.

sarium, ipsum momentum auroræ expectare, sed paulo ante potest inchoari, imò dimidia hora ante auroram, quia parum pro nihilo reputatur, idē licitum est vna hora & dimidia ante ortum Solis celebrare, vt aduertit Suarez, & approbat Rodriguez, imò satis completis. Vnde Religiosi, quibus ex priuilegio licet vna hora ante diem celebrare, possunt duabus horis & dimidia, imò & vno quadrante ante ortum Solis celebrare.

Dicta tamen lex & consuetudo non celebrandi ante auroram, non est vniuersalis, quia in aliquibus Provincijs, in quibus hieme Sol sero oritur, consuetudine introductū est, vt hieme possit Missa notabiliter ante aurorā celebrari. Episcopi quoque iter agentes gaudent priuilegio celebrandi ante auroram, vt docent Paludanus, Antoninus, Siluester, Nauarrus & Glossa in cap. vi. de Priuilegijs, in 6. imò Glossa & Suarez, & communiter Doctores eis attribuant facultatem dispensandi ex rationabili causa, in dicta lege & prohibitione, quamuis Pontificia, introductam ex consuetudine, tacita Pontificis approbatione.

Sacerdotes etiam nostræ Societatis ex priuilegio Gregorij XIII. possunt vna hora ante auroram de licentia Superioris celebrare, vel causa itineris, vel alterius legitimi impedimenti, vt constat ex Compendio priuilegiorum, v. *Missæ*.

Sacerdotes etiam omnes iure communi possunt in nocte Natiuitatis Domini ante auroram à puncto mediæ noctis Missam celebrare, vt patet ex can. *Nocte sancta*, de Consecratione. d. i. quod non solum est verum, quoad primam Missam, in quo Doctores conueniunt; sed etiam quoad alias duas, vt contra Siluestrum, Armillam, Tabienam, Nauarrum, Henriquez & Toletum, aduertunt Suarez, d. 80. sect. 4. Vasquez disp. 232. c. 3. Valentia disp. 232. q. 1. punct. 3. Ægidius dub. 4. & Puteanus q. 3. art. 2. quia in dicto canone id absolute & absolute vlla restrictione conceditur. Quod verò in Rubricis Missalis tria tempora diuersa assignentur pro tribus Missis, non obstat, quia id tantum fit pro Missis solemnitibus.

Tandem antiquitus licitum fuit in nocte Reurrectionis paulo post mediam noctem Missam celebrare, quando Christus resurrexit: iam verò non licet (quia consuetudine, aut dispensatione expressa, licet illa retracta est ad diem Sabbati) nisi fecerit in aliquibus Ecclesijs, in quibus consuetudo illa antiqua Missam solemnem celebrandi retinetur. Addimus, ob necessitatem Viatici agroti possit Missam post mediam noctem ante auroram celebrari (vt aduertunt Paludanus, Antoninus, Gabriel & Vasquez: quia prohibitio illa potest per episcopum corrigi, quia maioris momenti est, agroti succurrere Viatico, quam post mediam noctem ante auroram non celebrare.

DIFFICULTAS V.

Ad quam horam diei inceptio celebrationis Missæ differri possit.

Nauarrus c. 25. n. 85. & Vivaldus de Sacramento Altaris, n. 151. Pitig. d. 13. q. 2. art. 4. & Llamas part. 3. Methodi, c. 5. §. 18. docent, inceptionem Missæ differri posse vsque ad horam nonam, quæ est tertia post meridiem. Primo, quia antiquitus id licuit, vt constat ex can. *Solem*, de Con-

Siluester.
Angelus.
Vasquez.
Suarez.
Trident.

s. Thomas. Consecratione, d. 2. & ex *S. Thoma* quæst. 87. artic. 2. prædictæ autem licentiæ nullo modo derogatum est. Secundò, quia hora illa nona aptissima est ad celebrationem Sacrificij incruenti Missæ, quia in ea Christus fuit cruentè sacrificatus.

Maiores. Maiores verò in 4. d. 9. q. 3. *Sotus* q. 2. a. 2. *Suarez* disp. 80. sect. 4. *Vasquez* disp. 232. cap. 4. & *Puteanus* art. 2. & communiter Doctores docent, & meritò, inchoationem Missæ non posse ultra meridiem differri. Ratio huius defumitur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ iam ab omnibus tamquam necessaria & ex obligatione obseruatur. Et quia res hæc est moralis, idè merides non est Mathematicè sumenda, sed moraliter, ac proinde licitum est paulò post meridiem Missam inchoare, vt aduertunt *Maiores*, *Vasquez*, *Ægidius*, *Laymannus* & *Puteanus* (qui exprimit posse differri per dimidiam horam) vt diximus de anticipatione ante auroram.

Vasquez. Addit *Vasquez* Primò, consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemniter inchoata ante meridiem, durat post meridiem, quamuis multo tempore post. Missa priuata possit inchoari quamdiu solemniter durat. Secundò addit, ob necessitatem succurrendi infirmo, ne decedat absque Viatico, posse ex epikia Missam priuatam inchoari multò post meridiem, vsque ad horam scilicet nonam.

Suarez. Addunt *Suarez* & *Rodriguez*, posse vna hora post meridiem Missam inchoari, quando in die festo ratione itineris aut alterius necessitatis non potuit antea inchoari: id tamen non satis fundatur, nisi in casibus dictis à nobis aut in aliis non minoris necessitatis.

Ad primam ergo rationem aduersariorum constat, antiquam illam licentiam differendi Missam vsque ad horam tertiam post meridiem, consuetudine dicta reuocatam esse: & eadem obtentum est, vt ultra meridiem non differatur notabiliter inchoatio Missæ, etiam si hora nona, quæ est tertia post meridiem, ob rationem aduersariorum sit congrua & apta ad celebrationem Missæ: ex quo constat ad secundam rationem illorum.

Layman. Addit *Laymannus*, Episcopum ex iusta causa posse dispensare, vt inchoatio Missæ notabiliter differatur post meridiem, sicut potest, vt notabiliter ante auroram inchoetur, quia eadem est ratio.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Missa celebranda sit in loco sacro.

Conueniunt Doctores, iure ordinario antiquo non potuisse celebrari, nisi in loco sacro, vt patet ex can. *Nullus*, de Consecratione, dist. 1. iam tamen vsus obtinuit, vt celebrari possit in loco tantum benedicto, imò in loco auctoritate Episcopi ad celebrandum assignato, quamuis non benedicto nec sacro, vt docent communiter Doctores.

Obseruandum est Primò, facultatè concedendi licentiam ad celebrandum in quouis honesto seu decente loco, quamuis nec sacro nec benedicto, conuenientè Episcopis ex suo officio, vt constat ex can. *Missarum*, de Consecratione, d. 1. (quamuis non extra propriam diocesim, vt contra *Siluestrum* docent *Angelus*, *Vasquez* & *Suarez*) restrictam esse à Tridentino sess. 12. in decreto de Obseruandis & vitandis in celebratione Missæ, quia ibi præcipitur Episcopis, ne patiantur in priuatis domibus Missam celebrari, nisi in aliquo loco ab eis de-

signato, & tantum ad diuinum cultum dedicato.

Vnde Episcopi non possunt licentiam conferre ad celebrandum in priuatis domibus in loco ad alios vsus deserviente: possunt tamen dispensare, vt aliquando celebretur in eo loco iustà aliquā causā, qualis est, quando persona grauis aegrotat, vt domi audiat Missam, & Communionem ex obligatione suscipiat, quia in dicto decreto tantum aufertur Episcopis facultas concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in dicto loco; non verò facultas dispensandi in aliquo casu.

Addimus, dictam facultatem concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in quouis honesto seu decente loco, conuenientem Episcopis ex suo officio, ablatam fuisse à Nuntio Hispaniarum iussu Pauli V. anno 1616. ita vt iam nequeant facultatem concedere ad celebrandum in priuatis domibus & oratoriis, non verò fuisse ablatam facultatem dispensandi ex iusta causa, vt aliquando in eis celebretur.

Obseruandum est Secundò, cuilibet Sacerdoti absque licentia & dispensatione licere in quouis honesto loco extra Ecclesiam celebrare, quando magna aliqua necessitas occurrat, vt exprimitur à

Felice IV. in can. 1. de Consecr. d. 1. imò, vt aduertunt *Vasquez* & *Ægidius*, consuetudine obtentum esse, vt id etiam liceat, quamuis necessitas non sit magna, vt quando magna multitudo in aliquo die festo ad parvam aliquam Ecclesiam cōcurrit, quæ multitudinem illam non capit, vt omnes melius Missam audiant; & etiam vt existentes in castris Missam audiant: & etiam vt Missam audiant qui sunt in irremis, aut in nauibus dum celebretur in littore, & non supra mare, nec supra flumen cum periculo probabili effusionis Sanguinis: secus est eo periculo cessante, vt contra non paucos, nec indoctos, aduertunt *Durandus* in *Rationali* lib. 4. cap. 1. *Ioannes Scortia* lib. 2. c. 13. Sæ, verbo *Missæ*, num. 19. *Laymannus* cap. 5. nu. 6. & alij.

Episcopis tamen in cap. vlt. de Priuilegijs, in 6. conceditur priuilegium, vt cum iter agunt, etiam extra propriam diocesim, possint, quamuis nulla occurrat necessitas, in quouis honesto loco celebrare, aut facere vt alius ipso præsentè celebret: cui priuilegio non est derogatum per dictum decretum Tridentini, nec per dictum decretum Nuntij, quia in eis tantum limitatur facultas concedendi simpliciter supradictam licentiam alijs.

Nostros quoque, qui in missionibus sunt, conceditur priuilegium, non obstante decreto Tridentini, celebrandi in quouis honesto loco, etiam in castris militum, si habeant licentiam Generalis aut Prouincialis: reliqui verò Religiosi eatenus possunt hoc priuilegio vt, quatenus post Tridentinum eis concessum fuerit per se, aut per communicationem.

Aduertunt tamen communiter Doctores, semper esse necessariū celebrare ad minus in altari portatili, seu Viatico, consecrato ab Episcopo (quod Ara vocatur) vt declaratur in can. *Concedimus*, de Consecratione, d. 1. & oppositum numquam fuit in Ecclesia permillum.

Id verò, quod docent *Sotus* in 4. distinct. 13. *Sotus* quæst. 2. ar. 3. & Sæ v. *Missæ*, nu. 20. nempe celebrare in loco non designato à Pontifice aut Episcopo, adhuc absque sufficienti necessitate, non esse peccatum mortale, si absque contemptu & absque scandalo fiat, falsum est, vt aduertunt

communiter Doctores; quia id est contra prohibitionem in re graui.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum possit celebrari in Ecclesia polluta & violata.

Supponimus, Ecclesiam multis modis pollui & violari. Primò violatur homicidio intra Ecclesiam facto, quamuis fiat absque sanguinis effusione, vt constat ex cap. *Proposuit*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & ex can. *Si mortum*, de Consecratione, dist. 1. Vnde Ecclesia non violatur homicidio facto supra tectum Ecclesiæ, nec in turri, nec in campanili, nec in cubiculis Ecclesiæ coniunctis, nec in Sacristia, nec in cauerna sub Ecclesia, nec suspensione facta in parietibus Ecclesiæ à parte exteriori, quia in quacunque parte ex dictis fiat, non fit intra Ecclesiam, sed extra, nisi quando fit in cauerna in qua dicitur Missa, aut quæ deseruit ad sepeliendum. Nec violatur homicidio facto absque culpa mortali, nec homicidio non publico, quamuis mortali, nec homicidio cuius causa, vt vulnus, data est extra Ecclesiam, quamuis mors intra Ecclesiam contingat, quia tunc occisio seu homicidium non fit intra Ecclesiam; benè tamen homicidio cuius causa datur intra Ecclesiam, quamuis mors extra contingat, quia tunc occisio seu homicidium fit intra. Et non tantum violatur homicidio mortaliter illicito contra iustitiam, sed etiam homicidio mortaliter illicito contra religionem, vt homicidio à iudice iuridicè facto intra Ecclesiam, & etiam homicidio mortaliter illicito contra fortitudinem, vt homicidio facto ab ipso occiso.

Secundò violatur Ecclesia humani sanguinis effusione intra Ecclesiam facta, vt constat ex cap. *Si Ecclesia*, de Consecratione Ecclesiæ, & ex can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Vnde si fiat extra Ecclesiam, aut si non sit publica, non violatur Ecclesia, sicut diximus de homicidio; & si non sit copiosa, vt aduertunt communiter Doctores, & nomine ipso effusionis denotatur. Imò non sufficit, quòd sit copiosa, si percussio & latio non sit grauis, & mortaliter illicita, vt potest contingere, quando percussio fit in naribus. Nec sufficit quòd sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra, sicut etiam diximus de homicidio, benè tamen si vulnus factum fuit in Ecclesia, quamuis sanguis non effluat intra Ecclesiam, sed extra, sicut diximus de homicidio, & quamuis sanguis non perueniat ad pavimentum Ecclesiæ.

Tertiò violatur Ecclesia humani seminis effusione intra Ecclesiam facta, vt constat ex dicto cap. *Si Ecclesia*, & ex can. *Ecclesiis*: requiritur tamen quòd sit mortaliter illicita, & publica, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio, & quòd sit copiosa, vt nomine ipso effusionis denotatur; & non sufficit, quòd fiat extra Ecclesiam, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio; & sufficit quòd fiat intra Ecclesiam, quamuis non perueniat vsque ad pavimentum.

Est tamen difficultas, An violatur effusione seminis facta in copula coniugali.

Paludan.

Nauarrus.

Suarez.

Couarru.

Paludan in 4. d. 18. quæst. 8. a. 4. Nauarrus cap. 27. num. 257. & plures alij, partem affirmatiuam absolute tuerentur, quam limitant Suarez disp. 81. sect. 4. Couarru. in 4. Decret. part. 2.

cap. 7. §. 2. & Aegidius a. 3. dub. 1. & alij plures, vt tantum sit vera, quando coniuges non coguntur iusta aliqua causa in Ecclesia simul dormire; quia si cogantur diu esse in Ecclesia, & ob diuturnam continentiam aliquis ex coniugibus fit in periculo incontinentiæ, aut alicui ex illis sit admodum molestum diu contineri, docent, tunc dicta seminis effusione non violari Ecclesiam, quia tunc non fit contra reuerentiam loci sacri, maritaliter coniungi. Rosella autem v. *Consecratio*. 1. Glossa in can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Angelus v. *Debitum*, num. vlt. partem negatiuam absolute tradunt, quam etiam indicat Sotus in 4. d. 13. quæst. 2. a. 3. ad 2. & non absque ratione, quia maritali effusione seminis nullo iure fit irreuerentia loco sacro, quia non iure naturali, quia ex natura rei non est contra reuerentiam Ecclesiæ; sicut nec blasphemia, nec periurium in Ecclesia: nec fit irreuerentia iure aliquo Ecclesiastico, quia eo iure intuitu reuerentia loci sacri, tantum sunt prohibita homicidium, & sanguinis effusio, & effusio seminis contra castitatem, & furtum, quamuis furto non violetur Ecclesia.

Quartò violatur seu polluitur Ecclesia, quando in ea excommunicatus vitandus sepelitur, vt aduertunt communiter Doctores ex cap. *Consueuit*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris: & etiam quando paganus in ea sepelitur, ex can. *Ecclesiis*. 27. de Consecratione, d. 1. & etiam quando infidelis, quamuis baptizatus, ex can. *Ecclesiis*. 28. de Consecratione, d. 1.

Obseruandum est, in quatuor dictis casibus violari Ecclesiam solum quando est consecrata aut benedicta, vt aduertunt communiter Doctores ex dictis capitulis *Proposuit*, & *Si Ecclesia*, & ex dicto can. *Ecclesiis*; non verò Ecclesias nec consecratas nec benedictas, nec oratoria: violata autem Ecclesia, etiam censetur violari cæmeterium ipsi contiguum, vt constat ex cap. unico de Consecratione Ecclesiæ, in 6. Contra verò quamuis cæmeterium violetur, non censetur Ecclesia violari, quia id nullo iure disponitur.

Quintò Ecclesia consecrata amittit consecrationem, quando tota aut maior pars destructa est, antequam incipiat reparari, vt deducitur ex cap. *Lignis*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & ex can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Ecclesia verò tantum benedicta, etiam si tota mut, si postea reficitur, non eget noua benedictione, quia manet idem solum, quòd tantum benedictum quando Ecclesia benedicitur.

His ergo suppositis, conueniunt Doctores circa præsentem difficultatem, non posse absque peccato mortali in Ecclesia violata, & nondum reconciliata celebrari, quia celebrare est quid graue, & in dictis capitulis & canonibus prohibuitur. Quòd si contingat Ecclesiam violari quando sacerdos celebrat, si ad eius notitiam ante consecrationem inceptam perueniat, tenetur à celebrando desistere, non verò consecratione incepta, facta videlicet consecratione panis. Addunt Sotus, Suarez, & Henriquez, nempe quando adest rationalis causa, posse de licentia Episcopi in Ecclesia violata celebrari.

Qui autem contra dictam prohibitionem in Ecclesia violata seu polluta celebrat, quamuis mortaliter peccet, non tamen incurrit irregularitatem in cap. *Is qui*, de Sententia excommunicationis, in 6.

in 6. & merito: quia dicta violatio non est interdictum strictè, & nullo Iure irregularitas inducitur contra celebrantem in Ecclesia violata: nec incurrit aliam censuram, nec penam, vt aduertunt Suarez disp. 81. sect. 4. Laymannus cap. 5. & alij, quia nullo Iure inducitur.

Ecclesia autem violata, si consecrata erat solum, potest ab Episcopo Iure ordinario reconciliari, sicut & consecrari: ex commissione tamen Romani Pontificis id etiam potest simplex Sacerdos; sicut possunt Sacerdotes nostræ Societatis in remotis Indiæ regionibus. Si verò Ecclesia violata tantum erat benedicta, reconciliari potest à simplici Sacerdote per asperersionem aquæ benedictæ, vt dicitur in cap. vltimo de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & per alias breues & faciles carimonias, prout habentur in Carmoniali: & non defunt, vt Henriquez refert, qui affirmant sufficere ad reconciliationem Ecclesiæ violatæ, quod bona fide sit semel celebratum in ea.

DIFFICULTAS VIII.

Quale debeat esse altare ad Missam celebrandam.

O Missio errore hæreticorum, qui altaria demoluntur, & pro altariibus mensas excitant, quia falsò existimant in Missa non fieri Sacrificium, sed tantum conuiuium, conueniunt Doctores, altare ad celebrandum debere esse lapideum, & consecratum, siue sit fixum in aliquo loco, siue portatile. Et in primis debere esse lapideum, & à tempore Siluestri Papæ, vt ex eius Legenda, & ex festo Dedicationis Basilicæ Saluatoris nono Nouembris apertè constat. Additur, à tempore Siluestri, quia antea poterat esse ligneum, quale fuit altare in quo D. Petrus celebrare solebat, quod vsque ad hodiernam diem in Ecclesia Lateranensi seruetur, & in quo ex decreto eiusdem Siluestri solus Pontifex celebrare potest. Debet autem esse tantæ magnitudinis, vt commodè & absque periculo cadendi possit sustinere calicem & Hostiam, quamuis non sit necessarium quod tota illa capiat, & sufficit quod sit lapideum quoad supremam partem.

Deinde altare istud lapideum debere esse consecratum, constat ex decretis Euaristi, quæ habentur in 1. Tomo Conciliorum post duas Epistolas ipsius, & ex can. 2. & ex alijs de Consecratione, dist. 1. quod etiam ostendit antiquissima Ecclesiæ consuetudo: consecratio autem altaris potestate ordinaria tantum fit ab Episcopo, vt patet ex can. Nullus Presbyter, de Consecratione, dist. 1. & ita in Pontificali pro solo Episcopo ponitur forma consecrandi altaria; ex privilegio tamen concedi potest simplicibus Sacerdotibus, vt de facto Paulus III. concessit nostris Presbyteris degentibus in locis remotissimis, si in eis defuerit Episcopus Catholicus.

Ita tamen altare debet esse lapideum & consecratum ad celebrandum, vt aliter celebrare, consecratur communiter esse peccatum mortale, quia est contra prohibitionem in re graui.

Quod autem altare sit fixum, vel portatile, parum refert, quia non est decretum quod sit fixum. Dicitur autem fixum, quod in eodem loco perfectu erat stabile: portatile verò, quod facili de vno loco in alium mutatur, qualis est ara; & altare non

erit totaliter fixum, si pro suprema parte non constet tabella, seu mensa lapidea in eo fixa, quia absque ea altare non erit perfectum, & ideo ea deficiente indigebit tabella illa lapidea portatili: & sufficit hanc portatilem aut illam fixam esse consecratam, quamuis nihil reliqui altaris sit consecratum.

Quod si obiciatur: Episcopis in cap. vltimo de Privilegijs, in 6. & etiam nostris, in missionibus, conceditur privilegium vtendi altari portatili, seu viatico, ergo Iure communi debet esse fixum. Respondemus, dictum privilegium ad id concedi, non vt eo vtantur quasi id sit Iure communi prohibitum, sed vt super illud in quouis honesto loco possint celebrare.

Sed quæres, Quando altare amittit consecrationem? Conueniunt Doctores, si altare (siue fixum siue portatile) ita frangatur, vt nulla pars illius possit commodè sustinere calicem & Hostiam, amittere consecrationem: imò ineptum manere vt iterum consecratur ad idem, quia ineptum manet vt in eo possit celebrari. Ita decernitur in cap. Ad hæc. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. de Consecratione Ecclesiæ vel altaris. Addunt Glossa, Siluester, Angelus, Paludanus, Suarez, Glossa. disp. 81. sect. 5. Vasquez disp. 233. cap. 2. quod quando altare est fixum, si eius structura seu forma mutatione aut fractione dissoluatur, aut si lapis superior ab inferioribus partibus seungatur, quamuis integer maneat, consecrationem amittit: quod significatur in cap. Ad hæc. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. & in cap. Ligneis. 6. dum in eis de altari fixo (de quo in eis tantum est sermo) dicitur, si altare motum vel contractum fuerit, iterum esse consecrandum, & merito; quia lapis superior, qui consecratur, tenet consecratur, vt affixus alicui determinato loco & basi, & vt habens illam structuram & formam, quæ maximè destruitur separatione lapidis superioris ab inferioribus partibus. Si verò structura altaris maneat eadem, etiam si mutetur, & cornua Chriftmate delibuta frangantur, non amittit consecrationem, quamuis lapis aliquis inferior deficiat ob rationem dictam. Sed quamuis altare fixum mutatione structuræ amittit consecrationem, templum tantum ipsum non amittit illam, vt dicitur in dicto cap. Ad hæc. vbi significatur, consuetudine derogatum esse Iuri antiquo habito in can. Si motum, & in can. De fabrica, de Consecratione, d. 1. quo etiam tota Ecclesia in casu dicto consecrationem amittebat.

Altare etiam portatile non amittit consecrationem, vt contra Paludanum & Angelum aduertunt Siluester, Suarez, Vasquez, & Laymannus, etiam si fuerit inclusum in capsula, & ei continentum glutine, aut aliter, & postea à capsula extrahatur: quia lapis portatilis non consecratur vt inclusus in capsula, seu dependenter ab ea inclusione, sed ipse per se solus, ac proinde ipse solus debet esse tantæ magnitudinis, vt possit commodè sustinere calicem & Hostiam.

Obseruandum est Primò, vt aduertunt Siluester, Vasquez, Egidius, & Bonacina, altare portatile, seu viaticum, non posse fieri ex duobus lapidibus inuicem colligatis in modum libri, aut alio modo, quorum vnus capiat calicem, & alter Hostiam, sed tantum ex vno; quia sic est consuetudine receptum, ad denotandum vnam in Chriſto personam.

Sotus.
Suarez.
Vasquez.
Ægidius.
Layman.

Observandum est Secundò, ut contra Canonistas can. *Placuit*, de Consecratione, dist. 1. & contra Siluestrum, Azor & Scoriam aduertunt Sotus in 4. distinct. 13. quæst. 2. a. 3. Suarez disp. 81. Vasquez disp. 233. Ægidius num. 241. Laymanus & Doctores communiter, quòd etiam in Septima Synodo generali can. 7. & in alijs Concilijs Prouincialibus præceptum fuerit, ut nulum altare consecraretur absque Reliquijs Sanctorum (quod tantum intelligebatur de altari fixo) iam tamen consuetudine receptum sit, ut absque eis consecrarentur altaria, & independenter ab eis: quia vix fieri potest, ut pro tot altaribus Reliquiæ Sanctorum inueniantur: nec pro Reliquijs substitui possit pars Eucharistiæ, ut contra Guilielmum, Durandum, & Ioannem Andream aduertunt Hostiensis, Panormitanus, Vasquez & Ægidius. Vnde, ut contra non paucos aduertit Ægidius, etiam si frangatur aut amoueatur locus, seu sepulchrum in quo seruantur Reliquiæ, altare non amittit consecrationem, quia scilicet independenter ab eo loculo & ab ipsis Reliquijs consecratur.

Hostiens.
Panormit.
Vasquez.
Ægidius.

Observandum est Tertiò, quòd quamuis antiquitus in more fuerit, altare maius versus Orientem constitui, ut fideles ad illud conuersi orarent versus Orientem: liberum tamen est, ut aduertunt Vasquez & Suarez, versus quamlibet mundi partem illud constituere, quia dictus mos nunquam fuit habitus ut necessarius, sed tantum fuit iudicatus ut congruens, & conueniens ut Christum, qui Oriens est, & Sol iustitiæ, & qui fuit crucifixus habens faciem versus Occidentem, ad altare maius conuersi respiciamus.

Vasquez.
Suarez.

DIFFICULTAS IX.

Qualis debeat esse ornatus altaris ad Missam celebrandam.

Primò pro ornatu altaris ad celebrationem Missæ requiritur, ut super altare ipsum sit quoddam linteum extensum vsque ad terram pertingens, quo mensa altaris cooperiatur, & etiam duplex palla, seu mappa lineæ, vel vna duplicata, ut dicitur in Missali reformato in Rubrica 2. de Preparatione altaris. Est autem necessarium, ut qualibet palla, aut qualibet pars pallæ duplicatæ, cooperiat totam aram: & præter dicta, etiam requiritur Corporale, ut constat ex Missali reformato Rubrica 2. de Ingressu Sacerdotis ad altare. Requiritur ergo quatuor linteæ, vel tria, & vnum ex eis duplicatum, ut deducitur ex dictis Rubricis inter se comparatis, etiam si ante decretum Missalis reformati sufficerent tria, quia consuetudine sic obtentum erat contra Ius antiquum, quo quatuor exigebantur, ut supra ponitur in can. *Super negligentiam*, de Consecratione, d. 1. & ob id Doctores, qui ante decretum istius Missalis reformati, vigente dicta consuetudine scripserunt, tria tantum linteæ requirunt.

Materia autem Corporalis debet esse linum, ut decernitur in can. *Consulto*, de Consecratione, d. 1. & constat ex praxi & vsu Ecclesiæ. Et quamuis canon iste tantum loquatur de Corporali, certum est etiam, alias pallas seu mappas, quæ sunt sub Corporali, debere esse lineas, ut etiam constat ex praxi & vsu Ecclesiæ. Ita tamen Corporale fieri debet ex lino, ut nihil alterius materiæ in medio

miscetur, ut exprimitur in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis.

Et quamuis antiquitus Corporale ita fuerit oblongum, ut super illud non tantum Corpus & Sanguis reponerentur, sed etiam, ut eo calix regeretur (quod modò in aliquibus Ecclesijs retinetur) iam tamen consuetudo obtinuit, ut Corporale sit in duas partes diuisum, quarum vna & maior sit super altare, & super eam reponantur calix & Hostia; altera verò, & minor, quæ *hijuela* dicitur (Hispanè hijuela) deferuiat ad operiendum calicem. Et quia hæc pars minor, est pars Corporalis, ideo debet esse ex lino quoad partem interiorem seu inferiorem, sicut pars maior, ut aduertunt Vasquez, Suarez, Ægidius & Laymannus, etiam si Sotus a. 5. sentire videatur, posse esse lecticam, aut ex alia materia, quod Rodriguez non laudet improbare; nec nos quoad partem exterio-rem seu superiorem.

Corporale autem quoad utramque partem debet esse ab Episcopo benedictum, ut nomine consecrari decernitur in dicto can. *Consulto*. Et quamuis antea pallæ, seu mappæ duæ quæ sub Corporali ponuntur, non deberent esse benedictæ; iam tamen benedicti debent, ut constat ex Missali reformato in Rubr. 2. de Preparatione altaris. Corporale, & duæ dictæ pallæ, tam diu & non amplius retinent benedictionem, quam diu possunt ad vsus, ad quos deputantur, deferuire. Requiritur etiam Purificatorium, quod debet esse mundum, & collocari super os calicis, ut constat ex dictis Rubricis; & debet esse ex lino, ut consuetudine obtentum est, tamen non est benediciendum.

Secundò pro ornatu altaris ad celebrandum requiritur in eo lucerna ardens, & absque ea celebrare, est peccatū mortale, ut aduertunt communiter Doctores, & significatur in cap. vi. de Celebratione Missarum: & debet fieri ex cera, ut etiam aduertunt communiter Doctores, & consuetudo ostendit. In casu tamen necessitatis, quamuis non magnæ, potest fieri ex oleo, imò ex feno, ut aduertunt Azor, Laymannus & Bonacina.

De numero candelarum nihil Iure antiquo, nec consuetudine præscriptum est: nihilominus in Missali reformato Rubrica de Preparatione altaris dicitur, ut ponantur ad minus duo candelæ cum candelis accensis in utroque latere, & ut parte Epistolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, quæ non video tamquam obligantia recepta: erit tamen maximè decet, omnia prædicta seruare. Cauendum tamen est, ut dicitur in Tridentino sess. 22. in Decreto De oblationibus in celebratione Missæ, ne certus numerus candelarum ex superstitione aliqua in Missa adhibeatur: poterit tamen ex fine religionis & cultus Dei.

Tertiò pro ornatu altaris ad celebrandum in ipso, requiritur Crux, non Iure aliquo antiquo, nec scripto, nec consuetudine introducto, sed tantum Iure nouo Missalis reformati in dicta Rubrica 2. vnde non poterit absque veniali sine Cruce celebrari, si commodè possit haberi.

Quartò pro ornatu altaris ad celebrandum in eo requiritur liber Missalis, qui saltem Canonem Missæ contineat, ne celebrans lapsu memoriæ erraret; quia quamuis id nullo Iure antiquo præscribatur, requiritur tamen Iure Missalis reformati, etiam si Missa memoriter sciatur, ut constat ex Rubrica

Rubrica 10. de Defectibus in ministerio occurrentibus; quod etiam indicatur in Rubrica 1. de Præparatione Sacerdotis.

DIFFICULTAS X.

Quæ & qualia vasa requirantur ad celebrandum.

Conueniunt Doctores, ad celebrationem Missæ requiri Calicem & Patenam; illis enim Ecclesia fuit ab initio ad celebrandum vsa: Calice quidem, & quia Christus in calice consecrauit, & quia vinum nequit absque calice seu vase commodè contineri, vt consecratur: Patena verò, quia in ea commodius fit receptio Hostiæ fractæ, & illius consumptio, vt si particula aliqua decidat, recipiatur in illa.

Materia autem Calicis & Patenæ non semper fuit eadem in Ecclesia, quia, vt constat ex can. *Vasa*, de Consecratione, distincti. 1. qui fuit Concilij Triburiensis cap. 18. antiquitus fuit lignea: deinde ex statuto Zephyrini Pape fuit vitrea: postea Urbanus Papa decreuit omnia vasa sacra fieri argentea. Deinde in Concilio Rhemenfi sub Eugenio III. can. 6. & refertur in can. *Vt calix*, de Consecratione, dist. 1. statutum fuit, *vt calix cum patena, si non ex auro, saltem ex argento fiat; si tamen quis pauper fuerit, stanneo saltem calice utatur, ex ære autem aut aurichalco calix nequaquam fiat; nullo autem modo in ligneo, aut vitreo calice præsumat Missam cantare.* Et tandem in Missali Romano Rubrica 10. de Defectibus in ministro ipso occurrentibus, permittitur pes Calicis ex quacumque decente materia, dum cuppa illius sit aurea, vel argentea, vel stannea; ubi absolute, & absque causa paupertatis, permittitur materia stanni: quod etiam habetur in Missali reformato in eadem Rubrica 10. Nihilominus quia in Rubrica 1. de Præparatione Sacerdotis, in eodem Missali reformato nouiter statuitur, vt Calix sit aureus vel argenteus, & quod, quando pes non est aureus vel argenteus, saltem habeat cuppam argenteam, & intus inauratam, ideo hinc Rubricæ, vt pote nouiori, standum est, & per eam dicta Rubrica 10. limitanda quoad materiam stanni pro cuppa.

Patena quoque debet esse ex eadem materia, ex qua cuppa Calicis, nempe ex auro vel argento, vt ex dictis Rubricis 10. & 1. inter se collatis deducitur: quia in 10. dicitur, Calicem debere esse cum Patena conuenientem, & in 1. requiritur Patena inaurata, quando cuppa debet esse talis, nempe quando pes calicis non est aureus vel argenteus. imò ex eisdem deducitur, Patenam debere semper cuppæ Calicis assimilari, ita vt debeat esse aurea vel argentea, quæ debet esse inaurata, quando cuppa Calicis est talis.

Deinde Calicem & Patenam egere consecratione, & non sufficere benedictionem simplicem, conueniunt Doctores, & id supponunt Sixtus Papa in can. *In sancta*, de Consecratione, dist. 1. & Soter Papa in can. *Sacratas*, de Consecratione, dist. 23. & idem supponitur in can. *Non licet*, & in can. *Non oportet*, eadem dist. Hæc autem consecratio iure ordinario tantum fit ab Episcopo, vt aduertunt Doctores: ex privilegio tamen Pauli III. concessum est nostris Presbyteris degentibus in remotissimis partibus,

Circa amissionem consecrationis Calicis & Patenæ conueniunt Doctores, Calicem & Patenam amittere consecrationem, quando ita notabiliter franguntur, vt nequeant celebrationi deservire: quod etiam est verum in fractione & separatione pedis Calicis à cuppa, quando continua erant, quamuis postea coniungantur; quia tunc in nullo manet consecratio; non in Calice, quia non exstat; nec in cuppa, nec in pede, quia neutrum fuit consecratum seorsim ab altero, sed ambo per modum vnius, potentes deservire celebrationi: consecratio autem semel amissa, numquam reuiuiscit, etiam si Calix iterum rediret idem numero coniunctione cuppæ & pedis, quia absque fundamentis dicitur; præsertim quod Calix postea noua coniunctione factus est physice distinctus à Calice ante fractionem.

Quando verò Calix tornatilis est, habens pedem amobilem, coniunctum iunctura tornatili, non amittit consecrationem separationem pedis à cuppa, vt contra Paludanum & Siluestrum aduertunt Armilla, Vasquez, Suarez, Azor, Reginaldus, Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores, quia in Calice tornatili cuppa per te consecratur independentem ab hoc vel ab illo pede, vt pote facile mobili.

Et quando pars interior cuppæ antea consecrata postea inauratur, Calix consecrationem amittit, vt contra Guilielmum, Durandum, Reginaldum, Laymannum aduertunt Paludanum, Armilla, Angelus, Tabiena, Azor, Suarez, Vasquez, Reginaldus, Bonacina, non quia Calix inauratione illa mutetur; sed quia ponitur noua superficies auri, quam Sanguis Christi immediate tangit, quæ non est consecrata ratione sui, vt patet, nec illi consecratio Calicis antea facta communicatur, quia superficies illa non est quasi accessoria, & minus principalis, sed magis principalis (quamuis quoad quantitatem sit minor) quia illa tangit magis principaliter Sanguinem Christi, quia tangit illum immediate; Calix autem ob tactum ad Sanguinem Christi consecratur (in quo Calix distinguitur ab Ecclesia, quia hæc non consecratur ob tactum, & ideo, quamuis post consecrationem parietes dealbentur, manet consecrata, quia post dealbationem manet eadem) & contrario verò, quamuis superficies interior Calicis inaurati destruat, etiam noua superficies, quæ apparet, manet consecrata, vt aduertunt communiter Doctores; sicut quando Calix non est inauratus, & vsu ipso superficies interior consumitur, etiam noua, quæ apparet, manet consecrata: quia quando Calix consecratur, totus secundum totam quantitatem consecratur, aut consecratus censetur. Et omnia prædicta de superficie interiore Calicis dicta, etiam sunt vera de superficie superiore Patenæ, ob eandem rationem.

Circa custodiam seu pyxidem, in qua Corpus Christi pro communicandis consecratur aut aservatur, est difficultas, an consecrari seu benedici debeat.

Paludanus, Sotus, Suarez, Vasquez, Reginaldus, Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores docent, non debere consecrari nec benedici (etiam decens sit benedici benedictione simplici, in Pontificali Romano præscripta pro ipsa pyxide) quia nullo iure id præscribitur.

Guilielmus verò Durandus lib. 10. de Riibus Eccle.

Zephyrin.
Urbanus.
Eugen. III.

Sixtus.
Soter.

Paludan.
Siluester.
Armilla.
Vasquez.
Suarez.
Azor.
Reginaldus.
Layman.
Bonacina.
Durandus.
Reginaldus.
Layman.
Paludan.
Armilla.
Angelus.
Tabiena.
Azor.
Suarez.
Vasquez.
Reginaldus.
Bonacina.

Paludan.
Sotus.
Suarez.
Vasquez.
Reginaldus.
Layman.
Bonacina.
Guilielmus.
Durandus.

Reginald. Ecclesiæ, cap. 16. Reginaldus lib. 29. num. 20. & alij docent, & merito, debere benedici, vt constat ex Missali correcto Rubrica 2. de Ritu seruando; non tamen debere consecrari consecratione facta Chrismatis vnctione, quia in Pontificali Romano pro pyxide tantum assignatur simplex consecratio & benedictio.

Vasquez. Id verò quod addit Vasquez, nempe, necessarium esse intra pyxidem esse vas aliquod ex lino, & benedictum benedictione Corporalis, absque fundamento dicitur; & etiam id quod addit, nempe debere pyxidem super aram collocari: reponenda tamen est super Corporale, quia hoc videtur consuetudine seruatum.

De materia pyxididis nihil est Iure positino præscriptum; Iure tamen naturali requiritur, vt materia sit talis, vt absque indecentia possit deferuare ad asseruandum Corpus Christi.

DIFFICULTAS XI.

Quæ & quales vestes sint necessariae ad celebrationem Missæ.

Conueniunt Primò Doctores, Sacerdotem ex præscripto Ecclesiæ debere peculiaribus vestibus indui ad celebrationem Missæ, quæ sunt numero sex, nempe Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, quæ suas habent significationes, & videri possunt apud Suarez disp. 82. sect. 2. & apud Toletum lib. 2. c. 2. Ita tamen Sacerdos debet dictis vestibus indui, vt si absque aliqua ex illis celebret, peccet mortaliter, vt communiter aduertunt Doctores, qui excipiunt casum in quo Sacerdoti iniiciatur metus mortis, non in contemptum fidei, nec ordinationis Ecclesiæ, quia tunc non peccat, quamuis celebret absque aliqua ex illis, quia maioris momenti est conseruatio vitæ in eo casu, quam obseruatio dictæ legis: imò in eo casu erit licitum absque omnibus celebrare, vt ob rationem dictam contra Suarez aduertunt Paludanus, Sotus, Medina, Vasquez, Sà, & Laymannus tract. 5. cap. 6.

*Paludan.
Sotus.
Medina.
Vasquez.
Sà.
Layman.*

Materia autem dictarum vestium nullo Iure scripto præscribitur; tamen ex consuetudine Amictus & Alba debent fieri ex lino: reliquæ verò vestes possunt fieri ex qualibet decente materia. Circa figuram & magnitudinem earum seruanda est Ecclesiæ consuetudo absque variatione tali, vt vestes censeantur non Sacerdotales.

Conueniunt Secundò Doctores, prædictas sex vestes benedicendas esse, quia sic præscribitur in Missali reformato Rubrica 1. de Ritu seruando. Vbi etiam præscribitur, vt Sacerdos accedat calcæatus ad altare, & quòd superior vestis ordinaria talum attingat, hoc tamen posterius non est consuetudine receptum.

Circa amissionem benedictionis idem dicendum est, ac diximus de alijs rebus benedictis, & consecratis, nempe, quòd si vestes ita destruantur, vt amittant figuram, aut reddantur ineptæ ad proprium vsum, ita benedictione amittant, vt quamuis postea reficiantur, indigeant noua benedictione; secus est si, antequam amittant figuram, aut ineptæ fiant, reficiantur, quamuis aliquid non benedictum addatur. Vnde si cingulum ita frangatur, vt neutra pars seorsim deferuare possit, amittit benedictionem, quamuis post ruptionem iterum nodo aut aliter coniungantur.

Obseruandum est, prædictas sex vestes, & qualibet alias res sacras, quæ non tangunt immediatè species, nec sunt Chrismatis vnctione consecrate, posse etiam à laicis, adhuc feminis, immediatè tangi: quia quamuis id fuerit generaliter prohibitum, quoad vestes sacras, ab Hilario Papa in can. *Vestimenta*, de Consecratione, d. 1. hac tamen prohibitio non perseverat in vsu quoad dictas sex vestes, & alias pallas, quæ non tangunt immediatè species. Excepimus res sacras, quæ tangunt immediatè, species vt Corporale (sub quo etiam comprehenduntur Palla) & Purificatorij, quamuis non sit benedictum, & pyxis, & quæ consecrata sunt Chrismatis vnctione, vt Ara, & Agnus Dei cereus, quia non possunt immediatè tangi, nisi à constitutis in Sacris Ordinibus, vt consuetudo offendit, & deducitur ex dicto can. *In sancta*, de ex alijs multis, de Consec. d. 23. Et ob vitumque dictum titulum nequeunt immediatè tangi, nisi à prædictis, Calix & Patena, quia scilicet immediatè tangunt Christum, seu species sub quibus Christus continetur, & consecrantur Chrismatis vnctione. Religiosis tamen Minoribus, & etiam nostræ Societatis, quamuis non initiatis, ex privilegio hæc omnia prædicta immediatè tangere, etiam dicta vasa, quando sunt absque Corpore & absque Sanguine Christi: & feminis ex consuetudine licet prædicta, quæ lotionem indigent, lauate post primam lotionem leuiter factam à constitutis in sacris. Tactus tamen immediatus dictarum rerum absque contemptu factus, non est mortalis, vt aduertunt communiter Doctores, ob lentitatem materię (nisi forsan tactus Calicis & Patene, quando continet Christum) est tamen venialis, vt contra Sotum, in 4. d. 13. q. 2. a. 3. & contra Bartholomæum Angelum §. 321. aduertunt communiter Doctores, nullum tamen erit peccatum, si tactus ex rationabili causa fiat, vt aduertit Egidius n. 249. *Ep.*

Addimus, prohibitum esse à Gregorio XIII. sub excommunicatione latæ sententiæ, Agnos Dei depingere, in ficere, minio notare, aurum vel colorem aliquem imponere, aut tales venales proponere, aut tenere, vt refert Azor lib. 9. cap. 9. Hæc tamen constitutio non est in omnibus locis recepta, ac proinde in eis non obligat.

In fine obseruandum est, præceptum esse à Zacharia Papa in Synodo Romana, & refertur in can. *Nullus Episcopus*, de Consecratione, d. 1. ne Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus temere (id est absque rationabili causa) præsumat ad Missarum solemniam accedere velato (id est cooperato) capite, aut cum baculo.

DIFFICULTAS XII.

Utrum dicenda & agenda sint, quæ in celebratione Missæ ordinantur.

Supponimus, ea quæ in celebratione Missæ dicuntur & aguntur, esse conuenienter ordinata & instituta, super quibus legi potest S. Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 4. & 5. Bellarminus lib. 2. de Missa, à cap. 16.

Hoc supposito, conueniunt Doctores, omittere aliquid ex his quæ in Officio Missæ dicenda & recitanda ordinantur in Missali, esse peccatum (nisi consuetudine fuerit aliter receptum) & esse aut mortale, aut veniale, pro quantitate materię omittæ, non tamen esse repetendum, nisi id possit secree-

Pius V.

to, & facile, & absque perturbatione ordinis, & coherencia dicendorum fieri: & addere aliquid ex suo, quod non ordinatur in Missali, etiam esse peccatum, quia utrumque prohibuit Pius V. in Bulla præfixa in initio Missalis Romani iussu ipsius impressi; quod non est mortale, quando parua aliqua Oratio additur ex deuotione, & non recitatur alta voce coram populo: & prætermittere ordinem celebrandi Missam in Rubricis assignatum pro singulis diebus, non esse peccatum, quia non est sub præcepto, esse tamen indecorum (saltem in diebus solemnibus) & oppositum esse consuetudini, ac proinde, qui aut ex promissione, aut ex fundatione tenetur celebrare certas Missas, v. g. de Spiritu sancto, de Passione de Beata Virgine, & de Requiem, potest in die, in qua occurrit Festum alicuius Sancti, celebrare Missam de eo, quia id est conforme Rubricis, & consilendum, etiam si oppositum fieri possit. Vnde qui suscepit onus celebrandi triginta Missas S. Gregorij pro defunctis, non tenetur singulas de Requiem celebrare diebus alicuius Sancti.

Obseruandum est, eum, qui tribus personis tres Missas promittit, singulis singulas, eisdatis facere ter celebrando pro illis tribus, non solum secundum nostram sententiam, secundum quam Sacrificium applicatum pluribus non minus proficit singulis ac si vni tantum applicaretur, quia tunc magis proficit singulis, sed etiam secundum sententiam eorum, qui dicunt fructum Sacrificij pluribus applicatum diuidi, quia etiam tunc tantum fructum tradit cuilibet ex illis tribus, ac si pro quolibet seorsum vnam Missam celebraret, quia tunc qualibet celebratione tribuit cuilibet tertiam partem fructus.

Addimus, ut iam communiter Doctores contra non paucos aduertunt, celebrare Missam ante recitationem Horarum matutinarum, non esse peccatum mortale, quia non est præceptum præmittendi earum recitationem. Nec huic obstat, quod in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis dicitur, Missam celebrandam esse post Horas matutinas; vel quia in ea tantum est sermo de Officio Missæ in Ecclesijs in quibus Horæ publicè recitantur, vel quia iam desuetudine cessauit obligatio illius. Vnde neque erit peccatum veniale, saltem quando adest aliqualis ratio: quia quod non est contra præceptum, nullo modo est peccatum.

Circa agenda in Officio Missæ conueniunt Doctores, omittre carimoniam aliquam Missæ ex assignatis in Missali, & aliam non assignatam addere, esse peccatum, quia est contra præceptum Pij V. ubi supra, & esse mortale aut veniale, pro quantitate materiae omittæ aut additæ.

Obseruandum est, quod quamuis antiquitus in can. *Hoc quoque*, de Consecratione, d. 1. præceptum fuerit, ut Sacerdos non nisi, ut minimum duobus præsentibus celebret, iam tamen ita derogatum est, ut sufficiat vnus minister qui celebranti administret. Absque eo tamen nullus, quamuis Eremita sit, & nullus, quamuis ipsi instet obligatio audiendi Missam, poterit celebrare, ut contra Sotum docet Vasquez, Bonacina, & alij. Imò quamuis instet populo ea obligatio, & quamuis instet necessitas dandi agerito Viaticum: quamuis sint, qui in his duobus posterioribus casibus oppositum sentiant. Poterit tamen celebrans Missam inceptam absque ministro prosequi, si minister abiit, & expectatus non veniat, ut aduertit Henríquez c. 3. quia quamuis, necessitate urgente, a Mis-

sa incepta desistere possit, defectus tamen minister non est necessitas vrgens, nec tanta consideratio, nis, quantæ ad desistendum requiritur in can. *Nullus Episcopus*, de Consecratione, d. 1. Minister autem debet esse mas, & non femina, ut decernitur in c. 1. de Cohabitatione Clericorum & mulierum, dum dicitur: *Nulla femina ad altare presumat accedere, aut Presbytero ministrare*. quod seruandum est, quamuis deficiat mas, etiam in casu in quo incepta est Missa, ut aduertunt communiter Doctores, quia etiam in eo potius debet sibi respondere, ut facit quando Horas Canonicas recitat, & sibi ut potuerit ministrare, quam feminam admittre, quia id habet minus indecentie. Potest tamen femina, præsertim Monialis, ex loco remoto respondere celebranti, quia id non est prohibitum in dicto canone, ut patet ex verbis ipsius, nec alibi: non tamen ad altare accedere, nec ad illud ministrare, quia in eo canone prohibetur.

DIFFICULTAS XIII.

Quomodo occurrendum sit defectibus in celebratione Missæ contingentibus.

In primis, Missa incepta nequit absque graui & vrgente causa relinqui, ut dicitur in can. *Nullus*, de Consecratione, d. 1. quando verò inter celebrandum euenit morbus, aut alia corporalis necessitas, cogens celebrantem ut non perficiat Missam, si consecratio panis non est facta, relinquendum est Officium, & a nullo perficiendum, quia tunc in omissione illius non est incommodum aliquod considerabile: si verò forte, aut malitia Sacerdotis, aut quia panis non fuit triticeus, & tempore consecrationis non fuit agnitus, non consecratur Hostia, sed tantum vinum, postea consecranda est Hostia, ut essentialiter perficiatur Sacrificium, & non est necessarium postea iterum aliud vinum post Hostiam consecrare, quia ad perfectionem essentialem Sacrificij non est necessarium, quod prius consecratur Hostia quam vinum, quia consecratione vtriusque, quocumque ordine facta, macatur mysticè homo Christus separatione mystica Corporis & Sanguinis inter se ex vi verborum consecrationis facta.

Secundò, quando Sacerdos post consecrationem vnus species, aut vtriusque, recordatur se aut non esse ieiunum, aut esse in peccato mortali, aut excommunicatum, tenetur perficere Sacrificium contritione præmissa, si recordetur se esse in peccato mortali: quando verò eorum recordatur ante consecrationem, tenetur desistere à Sacrificio, nisi ob id timeat prudenter, quod grauiter notabitur, quia in casu huius timoris potest progredi contritione præmissa peccati mortalis non confessi, si illud habeat.

Tertiò, si Sacerdos post consecrationem, antequam finiatur Officium, cognoscat defectum consecrationis vini, quia loco vini fuit apposta aqua, aut acetum, aut alia materia insufficienti, si nequeat absque timore prudenti grauis nota sui, aut grauis perturbationis adstantium, consecrare Sanguinem, non tenetur eum consecrare, sed potest absque illius consecratione Missam finire: quia præceptum affirmatiuum perficiendi essentialiter Sacrificium, quamuis sit diuinum, non obligat cum timore prudente tanti damni. Si verò non sit prædictus timor, perficiendum est essentialiter Sacrificium, conse-

Sotus.
Vasquez.
Bonacina.

Henríquez

consecrando Sanguinem, ut patet, & non consecrando aliam Hostiam; quando agnoscitur defectus consecrationis vini ante sumptionem Hostiæ consecrata, in quo Doctores cōueniunt. Et quando agnoscitur post sumptionem Hostiæ consecrata, quamuis secundum Rubricam 4. Missalis, de Defectibus vini, à Pontifice traditam, in qua loquitur sequendo sententiā probabiliorē, & non præcipiendo, sit consecranda alia Hostia, & vinum modicissimæ aquæ mixtum, incipiēdo ab illis verbis, *Qui pridie quam pateretur*: nihilominus sufficit, quod Sacerdos vinum cum modicissima aqua mixtu consecret, non consecrando aliam Hostiam, ut aduertunt Scotus in 4. d. 8. q. 3. Nauarrus c. 25. num. 91. Angelus v. Missa, n. 17. Suarez disp. 85. sect. 1. Valquez & Egidius quaest. 83. art. 6. & Laymannus tit. 5. cap. 7. Quia quamuis Hostia illa consecrata iam sit sumpta, non minus perficitur Sacrificium consecratione vini postea facta, quam si non fuisset sumpta. Et sufficit statim vinum aquæ mixtum consecrare, & sumere, nihil aliud, nec verbalem oblationem vini, ad consecrationem ipsius vini præmittendo; quia in Sacrificio Missæ, sicut in Sacramentis, nihil est iterandum; sed quod est omisum, est caute supplendum. Imò quando omisum est tantum accidentale, non est supplendum, si peruertendus est ordo in Rubricis assignatus, sed progrediendum est. Nec obstat, quod percipiat defectum consecrationis vini post sumptionem aquæ aut alterius materiæ insufficientis, ut postea consecret vinum, & non ieiunus Sanguinem sumat, quia maioris considerationis est observatio præcepti diuini perficiendi essentialiter Sacrificium, quam observatio præcepti Ecclesiastici non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij naturalis. Imò quamuis materia illa insufficientis, quando agnoscitur, non sit deglutita, sed in ore, non est expenda, ob indecentiam, & ob periculum expuendi particulam aliquam Hostiæ sumptæ. Addimus in principio, *antequam finiatur Officium*, quia si defectus consecrationis vini agnoscat post absolutum Officium, non est supplendus, quia iam censetur actio distincta.

Quartò, si animal vel aliud decidat in Calicem, quod venenosum sit, si id contingat ante consecrationem, sumenda est alia materia, & consecranda: si verò contingat post consecrationem, si Sacerdos nequeat absque incommodo, aut periculo salutis, vel vomitus, illud sumere, extrahendum est ex Calice, & abluendum, & postea comburendum, & cineres simul cum ablutione proijciendi sunt in piscinam, & Sanguis, si possit absque dicto periculo, est à Sacerdote sumendus. Et si nequit absque periculo dicto, seruandus est quousque species corrumpantur, & tunc sunt in piscinam mittendæ, vel potius sunt imbibendæ in stupa aut in alia commoda materia, quæ exsiccanda est, & postea comburenda, & cineres mittendi sunt in piscinam.

Quintò, si Sacerdos prudenter dubitet, aut timeat se omisisse, aut insufficienter pronuntiasse verbum aliquod essentialiter consecrationi, verbum omisum repetendum est submissè; vel ipsum solum, si aliud verbum non fuit interiectum, & ferè statim repetatur; vel repetenda sunt omnia verba essentialia, si aliquod verbum fuit interiectum, vel si longum tempus intercessit; sed non sunt repetenda absoluta intentione consecrandi, sed sub

ea conditione (saltem mentaliter concepta) *si non protuli, aut si non protuli sufficienter.*

Omittimus alios defectus, quia eis facile potest occurrì, Rubricas Missalis obseruando.

DIFFICULTAS XIV.

Quo pacto pro celebratione Missæ assignandum sit iustum stipendium.

Supponimus, in quo Catholici conveniunt, ministros altaris posse licetè stipendium aliquod in sui sustentationem accipere: quod supponit Christus Luc. 10. dum Discipulos suos ad prædicandum mittens, dixit: *In eadem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt, digni enim operarii mercede sua.* & id etiam supponit Paulus 1. ad Corinth. 9. dum ait: *Qui in sacramento operantur, quæ de sacramento sunt edunt: & qui altari deseruiunt, cum altari participant.* Et sanè id est debitum ministro altaris, non tamquam pretium ministerij, quia esset simoniacum, quia ministerium est quid spirituale; sed tamquam stipendium pro vitæ sustentatione, quia dignum est, ut qui in ministerio spirituali in gratiam & bonum alterius occupatur, ab eo sustentetur, siue omnino, siue ex parte, magis, aut minus, pro quantitate occupationis.

Ex quo constat, etiam esse licitum Sacerdotibus diuitibus iustum stipendium accipere pro Missæ celebratione, quia stipendium non accipitur à ministro ad supplendam pauperatē, sed tamquam stipendium ad sustentationem, quia dignus est ut sustentetur ab eo in cuius gratiam occupatur.

Et ob eandem rationem etiam Sacerdos, qui alias habet beneficium Parochiale, aut Canoniatum, aut aliud beneficium, poterit pro Missæ celebratione stipendium accipere: quia quod redditus beneficij ei dentur in stipendium ratione aliorum ministeriorum, aut celebrationis aliarum Missarum, non obstat, ut ratione alterius ministerij, aut celebrationis aliarum Missarum, iustum stipendium accipiat.

Stipendium ergo iustum & condignū pro Missæ celebratione taxandum est iuxta occupationem & laborem, siue communi populi existimatione, siue Romani Pontificis, siue Episcopi, ita ut quamdiu stipendium iudicio Romani Pontificis aut Episcopi non taxatur, communi existimationi populi standum sit: sicut etiam contingit in taxatione pretij rerum quæ pecuniâ æstimantur, quia quamdiu Princeps earum pretium non taxat, communi populi existimationi statuitur.

Obseruandum tamen est, ut optimè Valquez disp. 234. & Suarez d. 85. ita posse stipendium pro celebratione Missæ à Superioribus taxari, ut nequeant nisi intuitu alicuius circumstantiæ extrinsecæ Sacerdotibus prohibere, ne plus accipiant liberaliter offeratur, neque minus si ipsi liberaliter sint minore contenti, quia id esset opera virtutis liberalitatis impedire. Nihilominus in aliquibus Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus statutum est ne totum Capitulum intersit Funerij, aut alijs officijs, nisi tanta pecunia detur; quod potest esse honestum ob decentiam Capituli, ne facile pro quavis occasione conuocetur: id tamen non tollit, quod minus, quando misericordia aut pietas respiciet, non possit gratis aut minori stipendio fieri.

Scotus.
Nauarrus.
Angelus.

DIFFICULTAS XV.

Utrum Sacerdos possit pro vnus Missæ celebratione plura integra stipendia accipere.

Sorus 9. de Iustitia, q. 3. art. 1. & Canus 12. de Locis, c. 13. ad 10. docent, Sacerdotem posse tot stipendia pro vna Missa recipere, quot sunt necessaria ad victum moderatum pro ea die, quia ei, qui altari seruit, debitum est stipendium necessarium & sufficiens ad victum saltem moderatum.

Henriquez lib. 9. cap. 22. Petrus Nauarra 2. de Restitutione cap. 2. n. 33. & Aragonius de Iustitia q. 85. art. 3. docent, pro vna Missa accipi posse stipendia necessaria ad congruam sustentationem diurnam, nempe ad victum, vestitum, & habitationem, quia ei, qui altari seruit, iure naturali debitum est stipendium necessarium & sufficiens ad congruam sustentationem vitæ.

Corduba lib. 1. quæst. 4. dub. 2. refert sententiam quorundam asserentium, Sacerdotem posse pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficientia non tantum ad sui, sed etiam ad suæ familiæ sustentationem, & in hac sententia esse plures recentiores, refert Vasquez disp. 2. § 4. num. 14.

Henriquez vbi supra refert recentiores Thomistas asserentes, posse Sacerdotem pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficientia, non solum pro sui & suæ familiæ sustentatione, sed etiam pro soluendis debitis, & pro emendis libris opportunis.

Nauarrus verò in Summa cap. 25. n. 29. Corduba, & Vasquez vbi supra, Suarez disp. 86. sect. 2. Bonacina punct. 8. docent, Sacerdotem non posse pro vna Missa plusquam vnum integrum stipendium accipere, quamuis non sufficiat ad victum, & merito: quia quauis minister spiritualis dignus sit mercede sua, non tamen omnes eodem modo, sed vnusquisque pro sua occupatione & labore; ita vt qui toto die occupatur in ministerio Ecclesiastico, vt in studendo ad docendum, aut in docendo, aut in administrando Sacramenta, dignus sit integra sui & suæ competens familiæ sustentatione: ergo Sacerdoti pro occupatione tantum in vnius Missæ celebratione, non debetur integra sustentatio, quia potest in alijs ministerijs occupari, sed pars aliqua, prout à superioribus fuerit taxatum, & eorum taxatione deficiente, prout communi populi iudicio taxatum fuerit, & eo deficiente, ad arbitrium viri prudentis.

Quod autem Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, ita singulis prolicet ac si pro vno tantum offeratur, nõ sufficit, vt pro vna Missa possit à pluribus illis plura integra stipendia accipere, quia stipendium non datur pro valore Missæ (quod esset simoniacum) sed tantum titulo sustentationis; ex eo autem quod Sacerdos vnam Missam pro pluribus offerat, non eget maiori sustentatione, quam si pro vno tantum offerret. Nihilominus ex hoc, quod Sacrificium pro pluribus oblatum proficit singulis, ac si pro vno tantum offerretur, credimus (excepta iniustitia stipendi) vna Missa satisfieri pluribus potentibus vnam Missam, quia, vt aduertit Egidius art. 1. dub. 10. non est alia obligatio in Sacerdote, quam applicandi petenti Missam, fructum ex opere operato, seu ex institutione

Christi, qui non minus obuenit singulis, quam si vni tantum applicaretur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationum & precum, & aliarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis) quia qui ea exercet ex malo fine, quia ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam.

Id verò quod nonnulli dicunt (vt Vasquez refert) nempe posse Sacerdotem, quando celebrat, suspendere applicationem Sacrificij, & postea illud applicare ei personæ pro qua id fuerit postea petitum, & consequenter, posse pro ea Missa postea applicata stipendium accipere, falsum est, vt aduertunt Vasquez & Corduba, quia Sacrificium, vt pote in statum Sacramenti institutum, statim ac perficitur, habet suum peculiarem effectum, sicut Sacramenta, ita vt in potestate Sacerdotis non sit illud suspendere; sicut nec in potestate ministri Sacramentorum est, effectum eorum suspendere. Poterit tamen Sacerdos, vt aduertunt Vasquez & Corduba, quando celebrat, applicare Missam ei pro quo postea petendum est, & ita poterit pro ea stipendium accipere, dummodò is, pro quo postulat, quando Missa fuit applicata, fuerit in eo statu, in quo is, qui postulat, desiderat applicari, v. g. si pro defuncto postulat, & erat iam defunctus quando Missa applicatur.

DIFFICULTAS XVI.

Utrum Sacerdotes obligati sint ad offerendum Missam pro alijs.

Conueniunt Doctores Primò, Sacerdotes non obligari ratione Sacerdotij ad offerendam Missam pro alijs, vt patet; obligari tamen ratione stipendiij aut Capellanie ad id institute: & hanc obligationem esse ex iustitia, non quia constituitur æqualitas inter Missam & stipendium aut redditum, sed quia stipendium aut redditus non datur absolute, sed ob causam, aut sub conditione; deficiente autem causa aut conditione, id quod sub hac aut ob illam datur, nequit absque iniustitia retineri.

Conueniunt Secundò, beneficiarij, non habentes curam animarum, non obligari ex vi beneficiij ad offerendam Missam pro alijs, quia quamuis aliqua beneficia non parochialia instituta sint pro administratione Sacramentorum, nullum tamen eorum institutum est ad offerendam missam pro alijs.

Est tamen difficultas de Parochis, An teneantur Missam offerre pro parochianis.

Sorus lib. 9. de Iustitia, quæst. 3. art. 1. docet, Parochos teneri per se aut per alterum pro suis parochianis Missam offerre, si fructus beneficiij ad vitam sustentationem sufficiant: si verò non sufficiant, teneri pro quantitate beneficiij ter aut quater in hebdomada, quia ius ad decimas & ad fructus beneficiij institutum videtur, non solum vt Parochus populo Sacramenta ministraret, sed etiam vt pro populo fungatur officio proprio Sacerdotis, hoc autem, vt Paulus ad Hebræos 5. ait, est offerre Sacrificium pro populo.

Maior verò in 4. d. 45. q. 2. Nauarrus c. 27. n. 91. Vasquez disp. 234. cap. 4. Suarez disp. 86. lect. 1. Egidius art. 1. du. 11. & Laymannus c. 3. docent, Parochum ex vi beneficiij parochialis non teneri ad offerendum.

Sorus.

Henriquez.
Nauarra.
Aragon.

Corduba.

Vasquez.

Nauarrus.
Vasquez.
Suarez.
Bonacina.Vasquez.
Corduba.Vasquez.
Corduba.

Maior.

Nauarrus.

Vasquez.

Suarez.

Egidius.

Laymann.

offerendum Missam pro populo, & merito: quia obligatio Parochi ad id nullo Iure scripto nec consuetudine introducto probari potest, nec ex institutione beneficij parochialis deducitur, quia ex hac tantum deducitur obligatio Parochi ad celebrandum Missam, ut populus eam audiat. Vnde, ut aduertunt Corduba & Vasquez, standum est consuetudini, & statutis Synodalibus cuiuscumque diocesis.

Corduba.
Vasquez.

Ad rationem ergo Soti negamus, beneficium parochiale ad id institui, sed ut Parochus populo Sacramenta ministraret, illumque doceret, & coram eo Missam & alia officia diuina celebraret, non verò ut pro illo Missam offerat, quamuis officium Sacerdotis sit offerre Sacrificium pro his pro quibus voluerit; Parochus enim ex vi sui beneficij non tenetur ad omne id quod ei conuenit ratione Sacerdotij.

DIFFICULTAS XVII.

Quo pacto se debeat gerere Sacerdos in distributione stipendiorum sibi collatorum pro Missarum celebratione.

Contingit, ut Sacerdoti pro celebratione Missarum conferatur maius stipendium, quam iuxta statutum Synodale aut consuetudinem conferri solet.

Est ergo difficultas, An iste, qui non vult aut non potest dictas Missas celebrare, possit illas alijs commendare, nontribuendo illis nisi consuetam stipendia, sibi referuando residuum.

Nauarrus.
Corduba.

Maior.

Nauarrus cap. 25. nu. 91. & Corduba lib. 1. q. 4. dub. 5. docent, non posse, nisi habeat ex officio pro Missis celebrandis stipendia congerere, & congregare, & illa distribuere: quod absolute absque dicta limitatione tradit Maior in 4. dist. 45. q. 3. dub. 3. Probari autem potest Primò, quia si is, qui stipendia accipit, id non habeat ex officio, nullo titulo accipere potest residuum illud. Secundò, quia alijs, quamuis numquam pro alijs celebret, posset fieri diues. Tertiò, quia Sacerdos ille contra voluntatem eorum, qui stipendia excedentia contulerant, retinet illud quod super est.

Sotus.
Suarez.
Bonacina.

Sotus 9. de Iustitia q. 3. ar. 1. Suarez dist. 86. sect. 3. & Bonacina punct. 8. absolute absque vlla limitatione docent, posse. Primò, quia Sacerdos ille in retentione residui nulli facit iniuriam, quia non alteri Sacerdoti cui Missam commendat, quia illi iustum stipendium confert; nec illi qui maius stipendium contulit, quia pro eo offertur Missa eiusdem valoris ab illo alio Sacerdote. Secundò, quia

Sacerdos ille maiora stipendia accipiens, factus est dominus illorum sub obligatione celebrandi pro conferente illa; huic autem obligationi satisfacit Missam celebrando per alium, & huic satisfacit ipsi conferendo iustum stipendium. Tertiò, quia habentes Capellanas, satisfaciunt dicendo Missas per alios, his conferendo consueta stipendia, ergo.

Vasquez verò disp. 234. cap. 4. docet, & merito, Primò, eum, qui ex peculiari officio ad hoc destinatus colligit & distribuit stipendia Missarum, posse ex residuo illo stipendiorum aliquid sibi referuare, quia sollicitudo in illis colligendis & distribuendis est preio aliquo æstimabilis; id tamen debere esse exiguum, quia dictum officium est exiguae sollicitudinis.

Secundò docet, eum Sacerdotem, qui ex officio peculiari non est ad id destinatus, si maiora illa stipendia ipsi tribuantur, non ut ipse eam celebret, sed ut alijs ad celebrandum distribuat (quod, quando alijs non confert, poterit ex circumstantijs discerni) tunc nihil excessus posse sibi retinere, alias ille Sacerdos illis alijs, quibus distribuit, iniuriam; non quia illis non tribueret iustum stipendium, sed quia illis non conferret totum, quod alijs ex voluntate domini ad illos pertinet; et quo constat ad primam rationem pro Soto, Suarez, & Bonacina. Si verò maiora illa stipendia illi tribuantur ut ipse Missas celebret, tunc cum posse sibi excessum retinere titulo liberalis donationis sibi à domino factæ: & quidem tunc in retentione illius nulli facit iniuriam, quia non Sacerdoti cui distribuit, quia illi tribuit stipendium iustum, & nihil, quod ad illum ex voluntate domini pertineat, sibi retinet; nec domino stipendia illa maiora tribuenti, quia quamuis Missa magis proit ei qui maiora stipendia tribuit, quia magis inducit ad celebrandum, ei tamen non minus prodest ex eo quod Sacerdos, cui ipse contulit maiora stipendia, sibi retineat excessum, quia dominus iam totum illud dedit, ut pro ipso Sacrificium offeratur, & ita non minus cooperatur ad illud, ex quo patet ad rationes pro Nauarro, Corduba & Maiore.

Ad secundam verò rationem pro Soto, Suarez & Bonacina concedimus, Sacerdotem illum, eum qui in priori casu secundæ partis nostre sententia, acquiescisse dominium eorum stipendiorum excedentium, non tamen absque obligatione & concedendi illa integra celebranti, quia si c. vult dominus stipendiorum.

Ad tertiam rationem respondentus, Capellanos ex præsumpta voluntate instituentis Capellanas, posse sibi excessum illum retinere.

DISPUTATIO V.

De præcepto audiendi Missam.

DIFFICULTAS I.

Utrum baptizati teneantur Missam audire.

ONVENIUNT Primò Theologi, esse præceptum, quo baptizati Missam audire tenentur diebus Dominicis & Festis: & id constat ex can. *Missus*, de Consecratione, dist. 1. consensu vniuersalis Ecclesiæ recepto: vbi, quamuis tantum fiat mentio diei Dominici, sub eo tamen quodlibet Festum observandum comprehenditur, quia ad id instituitur dies Festus, vt scilicet observetur sicut dies Dominicus. Et quamuis in eo canone præceptum tantum dirigatur ad sæculares, consensu tamen & praxi Ecclesiæ extensum est ad omnes. Sed quamuis certum sit, esse dictum præceptum; id tamen non est de fide (vt nonnulli falsò dixerunt) quia Deus id non reuelauit.

Dicto tamen præcepto non tenentur pueri ante usum rationis, nec perpetuò amentes, quia sunt incapaces præcepti & prohibitionis: amentes verò, qui post usum rationis semel habitum in amentiam inciderunt, & in ea perseverant, quamuis eo præcepto in actu primo obligentur, excusantur tamen ab eo, quia nequeunt humano modo Missam assistere.

Addunt Suarez disp. 88. sect. 4. Egidius q. 83. art. 6. dub. circa illum, & Laymannus l. 4. tract. 7. cap. 3. pueros non teneri præcepto audiendi Missam (& idem est de alijs præceptis, saltem humanis) ante usum rationis perfectum, ita vt possint mortaliter peccare: quod nos difficile existimamus; imò credimus, vt eo præcepto teneantur, sufficere usum rationis imperfectum sufficientem ad peccandum venialiter, sicut etiam sufficit vt teneantur præcepto non occidendi, & non mentiendi, etiam si nullius transgressionem peccent mortaliter; quia à culpa mortali excusantur ob imperfectionem deliberationis.

Addimus, transeuntes per oppidum in quo observatur Festum aliquod peculiare, non teneri Missam audire: imò non teneri, quamuis in eo oppido hospitentur per aliquot dies, quia ad id tantum tenentur qui pertinent ad illud oppidum, seu ad parochiam illius, & ad illam tantum pertinent qui habent domicilium, aut quasi domicilium. Et etiam non teneri audire Missam absentes à suo oppido, seu à territorio, seu à limitibus sui oppidi, in quo est Festum particulare, quia præceptum audiendi Missam, & ieiunandi, & similia, sunt annexa territorio. Et etiam non teneri, qui in die festo sui oppidi exit, & futurus est extra territorium, seu limites sui oppidi, tempore in quo posset impleri præceptum, quia tantum tenemur præuenire impletionem præcepti, quando, manente vi seu obligatione præcepti, impediendi sumus ab impletionem illius, non verò quando intra tempus, in quo posset impleri, non mansuri sumus subditi & obligati præcepto; de qua re nonnihil dicimus Tractatu de Censuris in communi, & legendi sunt

Sancius lib. 3. de Matrimonio disp. 8. & Lessius *Sancius*, lib. 4. cap. 2. dub. 7. & 8. *Lessius*.

Conueniunt Secundò Theologi, dictum præceptum esse purè & simpliciter Ecclesiasticum, non diuinum, neque naturale; ac proinde Romanum Pontificem posse in eo dispensare.

Nomine autem audiendi Missam, quod præcepto seu Iure Ecclesiastico præcipitur, intelligitur assistentia corporalis & moralis, qua quis corporaliter & humano modo assistat seu adsit Missæ, vel audiendo vel videndo celebrantem, vel saltem ita comitando seu sociando alios videntes aut audientes, quamuis sit extra Ecclesiam (vt contingit, quando locus, in quo Missa celebratur, non capit multitudinem confluentem ad audiendam Missam) vt ex signis & gestu aliqua Missæ colligere possit, & ad multitudinem assistentium censetur moraliter pertinere. Et nomine Missæ quæ præcipitur audiri, intelligitur non Missa sicca, qualis solet in mari dici, quia hæc non est vera Missa, sed tantum intelligitur Missa in qua vera fit consecratio; ex cuius defectu officium, quod fit in Feria sexta Maioris hebdomadæ, non est Missa, quia scilicet in eo non fit consecratio; ac proinde non est obligatio ei assistendi, quamuis in ea Feria contingat Festum observandum. Intelligitur ergo Missa in qua fit vera consecratio, quocumque ritu permissa à Romano Pontifice celebrata, siue Latino-rum, siue Græcorum, siue Syriorum, siue Mozarabum; quia dicto præcepto tantum præcipitur auditio veræ Missæ, & quacumque non sicca, ex dictis est vera Missa.

Conueniunt Tertio Theologi contra Angelum v. *Feria* num. 42. omissionem audiendi Missam esse ex suo obiecto grauem seu mortalem, quia auditio Missæ est res grauis & notabilis, ac proinde ommissio totius Missæ est grauis & notabilis; ommissio verò partis Missæ erit mortalis aut venialis, pro grauitate aut leuitate partis ommissæ: conueniunt autem ad grauitatem maior dignitas partis ommissæ.

Vnde ommissio Missæ ab initio vsque ad oblationem verbalem inclusiue, seu iam factam, erit mortalis, quia est ommissio partis grauis: ommissio verò vsque ad Euangelium inclusiue, seu iam dictum, si ante eo iam dicto assistatur vsque in finem, non erit mortalis, quia ommissio hæc non videtur attingere grauitatem, nec ommissio partis restantis post sumptionem Eucharistiæ est mortalis: imò neq; ommissio huius partis simul cum ommissione initij vsque ad Epistolam exclusiue, seu nondum dictam, dum assistatur omni intermedio. Ommissio verò partis Missæ à consecratione inclusiue vsque ad *Pater noster*, etiam exclusiue, est mortalis, ob dignitatem huius partis, non tamen ommissio solius consecrationis, quamuis totius: bene tamen ommissio totius consecrationis & sumptionis, quamuis assistatur intermedio ob dignitatem harum duarum partium; non tamen ommissio ipsius *memento*, etiam si Sacerdos per duas horas in eo detineatur, imò tunc satisfaciet quis absque vilo peccato, si assistat ipsi *memento* tempore consueto, non amplius ei parti assistendo.

DIFFICULTAS II.

Utrum ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam sit necessaria attentio interna ad Missam.

Suarez.
Azor.
Reginald.
Bonacina.

Suarez disp. 88. sect. 3. Azor lib. 7. cap. 5. q. 2. Reginaldus lib. 19. cap. 2. quæst. 1. & Bonacina disp. 4. quæst. ult. puncto 11. docent, necessariam esse attentionem internam, quia Ecclesia non tantum præcipit assistentiam externam, sed etiam internam assistentiam, seu attentionem ad Missam, aut ad alias res diuinas.

Siluester.
Ægidius.

Siluester verò v. Missæ. 2. q. 6. Ægidius q. 83. num. 302. docent, non esse necessariam, ac proinde externam assistentiam Missæ, quamvis interius liberè distractum, satisfacere præcepto audiendi Missam (quod probabile existimat Laymannus lib. 4. tit. 7. cap. 3.) & merito: quia Ecclesia, à qua sola præcipitur auditio Missæ, nequit actum aliquem internum præcipere (nisi per accidens & indirectè, & secundariò eum actum internam, qui necessarius sit ad exercendum externam quem præcipit) quia nequit de actu interiore, nec de eius omissione cognoscere & iudicare, nec illum nec eius omissionem punire.

Layman.

Vnde qui liberè interius distractus, & mente liberè vagans ad alia, assistit Missæ, quamvis fortè peccet venialiter contra Ius naturale religionis, quia id fortè sit contra reuerentiam Deo debitam, satisfacit tamen præcepto audiendi Missam, si humano modo exteriori assistit, id est, si assistit non distractus exteriori, seu non occupatus exteriori occupatione moraliter impossibili, seu difficillimè compossibili cum attentione interiori ad celebrationem Missæ, & ad alias res diuinas, quia eo præcepto non præcipitur attentio interior: si verò assistit, etiam absque modo exteriori humano, non satisfacit dicto præcepto, quia eo præcipitur assistentia exterior humana, id est moraliter compossibilis cum attentione interiori: ac proinde, qui assistit celebrationi Missæ simul scribendo aut docendo, non satisfacit præcepto audiendi Missam, & multò minus qui assistit dormiendo, quia non solum dormiens non assistit modo exteriori humano, ut patet, sed nec scribens nec docens: quia neuter potest moraliter ad Missam nec ad alias res diuinas attendere: & etiam qui dum Missæ exteriori assistunt, confabulantur profundè, aut huc & illuc circumspiciunt, non satisfaciunt præcepto audiendi Missam, quia non possunt moraliter ad Missam, nec ad alias res diuinas attendere interius: satisfaciunt tamen, qui dum assistunt, se vestiunt, quia facilè possunt ad Missam vel ad alias res diuinas interius attendere: & etiam qui dum assistit Missæ, recitat aut Rosarium, aut Horas Canonicas, imò & qui eas legit, quia etiam potest interius attendere ad Missam, vel saltem ad alias res diuinas, quod etiam sufficit ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam, & simul etiam satisfacit voto aut præcepto Ecclesiæ recitandi Horas, & voto aut præcepto Confessarij recitandi Rosarium aut aliam orationem, quia audire Missam, non est moraliter impossibile cum attentione interiori ad recitationem, vel saltem ad alias res diuinas, quod sufficit.

DIFFICULTAS III.

Utrum qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto, ipsi satisfaciat.

Medina Cod. de Oratione, quæst. 16. Petrus Ledesma in Summa c. 27. post conclusionem 10. & Nugnus quæst. 83. art. 6. dub. 2. docent, eum, qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto (ut si audiat Missam, ignorans esse diem festum) non satisfacere præcepto, quia eo præcepto præcipitur actus obedientiæ, quem non exercet ille qui non intendit implere præceptum.

Suarez verò disp. 88. sect. 3. Ægidius quæst. 83. art. 6. dub. unico, Azorius lib. 7. cap. 2. quæst. 6. Bonacina punct. 11. Valquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. Sancius in Summa lib. 1. cap. 13. Valentia 2. 2. disp. 6. quæst. 2. puncto ultimo, Lessius lib. 2. c. 57. dub. 10. & communiter Doctores docent, eum satisfacere præcepto audiendi Missam, & merito: quia verè & humano modo facit quod sibi præcipitur, ac proinde actum obedientiæ, quamvis non formalem, sed tantum materiale, qui solum sibi præcipitur.

Addimus, ut contra Azor, Medinam, & plures alios aduertunt Suarez, Valentia, Valquez, Sancius, Ægidius, Lessius & Bonacina, eum satisfacere præcepto audiendi Missam, quamvis eam audiat animo expresso non satisfaciendi præcepto audiendo illius Missæ: quia ex vna parte verè & humano modo facit quod sibi præcipitur, & ex altera eo animo non prorogat sibi obligationem præcepti, quia non potest, sicut nec de nouo illam sibi imponere, quia non est sibi superior: nihilominus quia potest quis sua voluntate conferre gratias alii pecunias, & alias res suas, quia est earum dominus, idè debitor, qui suo creditori confert pecunias, aut alias res animo liberali, nollens illis solvere debitum, manet obligatus ad postea soluendum debitum, si creditor acceptauit donationem.

DIFFICULTAS IV.

Utrum qui audit integram Missam, audiendo partem Missæ vnius Sacerdotis, & postea partem Missæ alterius Sacerdotis, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

Aior in 4. dist. 12. & 45. quæst. 2. Soms dist. 13. quæst. 2. art. 1. Nauarrus cap. 21. num. 2. Medina in Summa lib. 1. cap. 14. §. 9. Suarez sect. 2. Ægidius art. 6. Reginaldus lib. 19. num. 26. Bonacina punct. 11. num. 13. & communiter Doctores partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia ille verè audit integram Missam (quamvis non vnam, sed partes duarum) quod tantum præcipitur. Et idem est ob eandem rationem, si audiat integram Missam, audiendo res partes Missarum trium Sacerdotum.

Addit Bonacina, eum, qui audit integram Missam, audiendo simul duas partes Missarum duorum Sacerdotum, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, & non absque ratione: quia ex

vna parte potest quis simul audire duas (imò & tres) Missas, & consequenter etiam duas partes duarum Missarum, & ex altera eas partes audiendo audit integram Missam.

DIFFICULTAS V.

Utrum qui audit Missam extra propriam parochiam, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

Circa hanc difficultatem conveniunt Doctores, fideles satisfacere præcepto audiendi Missam, eam audiendo in quocumque loco, in quo id non fuerit specialiter cautum: quia etiam si olim varia fuerint lura, quibus præcipiebatur fidelibus Missam in proprijs parochijs audire; iam tamen contraria consuetudine vniuersalis Ecclesiæ abrogata sunt.

Addimus, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, qui audit Missam priuatam, non solem-nem, seu maiorem, & qui audit Missam, quamvis non de tempore, sed votiuam, & etiam pro defunctis, quia circa hæc nihil speciale definitur nec præcipitur in lure, & quælibet ex his est vera Missa.

DIFFICULTAS VI.

Quibus de causis baptizati excusentur ab auditione Missæ in die festo.

Conueniunt Doctores, eos excusari ab audiendo Missam in die præcepti, qui sine graui seu considerabili suo aut alieno incommodo nequeunt Missam audire, quia euitatio incommodi grauis, adhuc alieni, maioris ponderis est quam obseruatio dicti præcepti.

Vnde excusantur mater, aut nutrix, aut famula, quæ nequit puerum ad Ecclesiam ferre absq; prudente timore perturbationis, aut molestiæ considerabilis celebrantis, aut adstantium, nec illum domi relinquere absq; prudente timore alicuius damni considerabilis: & pastores, qui absq; prudente timore grauis damni aut periculi gregis nequeunt Missam audire: & qui non potest domo securus exire: & famulus, & vxor timentes rixas aut verbera, si Missam adeant: & femina honesta, quæ caret veste sibi conueniente, & si absq; ea exeat, graui pudore afficietur: & femina ex oculta fornicatione prægnans, ne se prodat, vel ne pudore afficiatur: & famula, quæ in oppido, vbi vna tantum celebratur Missa, remanet domi, quia

necessaria est ad custodiendam domum, vel ad cibos parandos: & iter agens, qui si audiat Missam, amitteret socios necessarios ad iter peragendum, vel quia viam ignorat, vel quia timeret latrones: & qui, si audiat Missam, negotium prætermittet, quod absq; graui incommodo differre nequit; & ex hoc titulo excusantur cursores, & nautæ, & muliones, qui nequeunt immorari in audienda Missa absq; grauib; expensis.

Conueniunt Secundò Doctores, excusari illos, qui impediti sunt Missam audire: quia nemo obligatur ad id quod non potest. Vnde excusatur incarceratus in carcere in quo non celebratur Missa, & etiam qui est excommunicatus, aut person-aliter interdictus: & etiam ille, qui quando est interdictum locale, nequit audire locum Missæ distantem non interdictum, absq; considerabili incommodo, attenta ratione loci, & temporis, & personæ: & idem est, quando quis absq; interdicto loci inuenitur ita distans à loco Missæ, vt habita ratione loci, & temporis, & personæ nequeat absq; simili incommodo locum Missæ adire. Excusatur autem incarceratus, & modo dicto censura innodatus, quoniam nui facile possit absolutionem acquirere, & à carcere liberari (vt dicimus Tractatu de Excommunicatione, disp. 5. n. 4.) quia obseruatio præcepti Missæ non est tanti momenti, vt obliget ad tam remotam dispositionem, nempe ad acquirendam capacitatem audiendi Missam: & ob eandem rationem interdictus non tenetur acquirere priuilegium audiendi Missam, si tamen illud acquirat, aut antea habeat, tenetur Missam audire, vt dicimus Tractatu de Interdicto, num. 21. & etiam excusatur infirmus, qui nequit commodè Ecclesiam adire, aut absq; prudente timore damni considerabilis in salute, aut retardandi conualefcentiam: imò etiam qui assistit grauius infirmo, si infirmus ope illius egeat, aut si timeatur morore afficiendus, si deferatur: quod etiam reduci potest ad primum titulum, seu ad primam causam excusandi ab auditione Missæ.

Conueniunt Tertio Doctores, ob consuetudinem regionis posse aliquem excusari, quia consuetudo non minus potest præceptum & legem abrogare, quam inducere, imò illud potest facilius. Vnde excusatur vidua, quæ mortuo marito, ad certum tempus non exit domo, vbi hæc consuetudo viget: & etiam excusatur puella nobilis, quæ non consueuit, aut non permittitur Missam audire, donec nupti tradatur, vbi etiam hæc consuetudo viget: & etiam excusantur femine, quæ post partum domi se continent, vbi etiam consuetudo viget; id tamen non est faciendum intentione seruandi ritum Moisaicum purificationis.

